PREFACE

The **'FOCUS'** *is published by the Kerala Legislature Secretariat for the use of the members of the Kerala Legislative Assembly. It is a digest containing articles and excerpts from books on subjects of current intellectual, political, social and cultural interest, news, reports of the commissions and committees and reviews of books. The views expressed therein are those of the authors and do not necessarily reflect the views of the Kerala Legislature Secretariat.*

Materials reproduced from other sources may not be republished in any form. Inquiries regarding permission for publication may be addressed directly to the sources cited.

`

V.K. BABU PRAKASH,
SECRETARY,
KERALA LEGISLATIVE ASSEMBLY.

CONTENTS

VOL. XLVIII | March 2018 | No. 3

	ARTICLES	*page*
ഡോ ബി. വിവേകാനന്ദൻ	തൊട്ടിൽ മുതൽ ചുടല വരെ [സമകാലിക മലയാളം, 26 മാർച്ച്, 2018]	1-16
അഡ്വ. വി.എൻ. ഹരിദാസ്	ദയാമരണം ആർക്ക് ? [മാധ്യമം, 26 മാർച്ച്, 2018]	17-26
Ramesh Kr Yadav Rohit Deo Jha	Transparent Tax Administration [Yojana, March 2018]	27-35
Shailaja Fennell John Holmes & Bernie Jones	Smart Cities Need Smart Villages [Economic & Political Weekly, March 24, 2018]	36-42
	BOOK REVIEW	
Devaki Jain	A Revolutionary Woman- [Book review on "A Passionate Life : Writings by and on Kamaladevi Chattopadhay." edited by Ellen Carol Dubois and Vinay Lal [Economic & Political Weekly, March 24, 2018]	43-47
	LEGISLATIVE BUSINESS	
	Resume of Business transacted during the 244th Session of the Rajya Sabha	48-78

FOCUS

തൊട്ടിൽ മുതൽ ചുടല വരെ

ഡോ.ബി. വിവേകാനന്ദൻ

സ്ഥിതിസമത്വത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്ന ഇന്ത്യയിലെ എല്ലാ രാഷ്ട്രീയ പ്രസ്ഥാനങ്ങളും ഇന്ത്യയെ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രമാക്കി ഉയർത്തുക എന്നത് ഒരു ദേശീയ പൊതുലക്ഷ്യമായി അംഗീകരിച്ച് യോജിച്ചു പ്രവർത്തിക്കേണ്ട സമയമാണിത്. ഇന്ത്യയിലെ എല്ലാ ജനങ്ങളുടെയും ജീവിതനിലവാരത്തിൽ ഇന്നു നാം കാണുന്ന അസമത്വം സ്ഥായിയായി, സമാധാനപരമായി അവസാനിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ഏകമാർഗ്ഗം ഇന്ത്യയെ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രമായി മാറ്റുക എന്നതു മാത്രമാണ്. ചിന്തിച്ചുനോക്കിയാൽ, മഹാനായ കാറൽ മാക്സ് തന്റെ ജീവിതാവസാനഘട്ടത്തിൽ വിഭാവനചെയ്ത വർഗ്ഗരഹിത സമൂഹം, കൂട്ടിയും കിഴിച്ചും നോക്കുമ്പോൾ, ഒരു പുതിയ ക്ഷേമരാഷ്ട്രമായിരുന്നു എന്ന് കാണാൻ കഴിയും. അതായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റേയും ലക്ഷ്യമെന്ന വസ്തുത മനസ്സിലാക്കുന്നതിന്, 1871-ലെ പാരീസ് കമ്മ്യൂണിന്റെ ഉയർച്ചയുടേയും തകർച്ചയുടേയും ദുഃഖകരമായ അനുഭവങ്ങളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചിന്തയിലുണ്ടായ ശ്രദ്ധേയമായ മാറ്റങ്ങൾ വിലയിരുത്തിയാൽ മാത്രം മതി.

ഫ്രാൻസ് 1870-71 ൽ പ്രഷ്യയുമായി യുദ്ധത്തിലേർപ്പെട്ടിരുന്നപ്പോഴാണ്, മാർക്സിന്റെ അനുഗ്രഹാശിസുകളോടെ പാരീസിലെ തൊഴിലാളികൾ വിപ്ലവമാരംഭിക്കുകയും വിജയകരമായി അധികാരം പിടിച്ചെടുക്കുകയും പാരീസ് കമ്മ്യൂൺ സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തത്. എന്നാൽ, യുദ്ധത്തിനുശേഷം പാരീസിൽ മടങ്ങിയെത്തിയ ഫ്രെഞ്ചുസൈന്യം കമ്മ്യൂൺ പിടിച്ചെടുത്ത് അധികാരം തിരിച്ചുപിടിച്ച് പാരീസ് കമ്മ്യൂണിനെ തകർക്കുകയും ആപ്രക്രിയയിൽ 20,000 കമ്മ്യൂണാർഡുകൾ വധിക്കപ്പെടുകയും 1,40,000 പേർ ജയിലിലടയ്ക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ഈ ദുരന്തം ഉണ്ടാക്കിയ കഠിനമായ ദുഃഖം മാർക്സിനെ ഒരു വർഷം നീണ്ടുനിന്ന ആഴത്തിലുള്ള ഒരു ആത്മപരിശോധനയ്ക്ക് വിധേയനാക്കി.ഇത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിപ്ലവമാർഗ്ഗ വീക്ഷണത്തിൽ സാരമായ മാറ്റങ്ങളുണ്ടാക്കി.

മാറ്റത്തിനുവേണ്ടി സേച്ഛാധിപത്യേതര രാഷ്ട്രങ്ങളിൽ വിപ്ലവമാർഗ്ഗം സ്വീകരിക്കേണ്ടതില്ലെന്നും ഇംഗ്ലണ്ട്, അമേരിക്ക, ഹോളണ്ട് പോലുള്ള ജനാധിപത്യരാഷ്ട്രങ്ങളിൽ വിപ്ലവമാർഗ്ഗത്തിലൂടെ അല്ലാതെതന്നെ സമാധാനപരമായ പരിവർത്തനത്തിലൂടെ സ്ഥിതിസമത്വം കൈവരിക്കാനാകുമെന്നും അദ്ദേഹം 1872 സെപ്റ്റംബർ 8-ാം തീയതി ആംസ്റ്റർഡാമിൽ നടത്തിയ ഒരു ചരിത്രപ്രധാനമായ പ്രസംഗത്തിൽ വ്യക്തമാക്കി. അങ്ങനെ, തന്റെ 52-ാം വയസ്സിൽ, പുതിയ അനുഭവങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ കൂടുതൽ പക്വതയാർന്ന മാർക്സ്, സോഷ്യലിസ്റ്റ് സമൂഹസൃഷ്ടിക്ക് സമാധാനമാർഗ്ഗവും ഉപയുക്തമാണെന്ന നിഗമനത്തിലെത്തി. അതുകൊണ്ടാണ് പ്രസിദ്ധ ബ്രിട്ടീഷ് സോഷ്യലിസ്റ്റ് ചിന്തകൻ ഹരോൾഡ് ലാസ്ക്കി, കാറൽ മാർക്സ് ഒരു ജനാധിപത്യ സോഷ്യലിസ്റ്റ് ആയിരുന്നു എന്ന് അടിവരയിട്ടു പറഞ്ഞത്. ശ്രദ്ധേയമായ ഒരു കാര്യം, മാർക്സ് 1872 - ൽ ആംസ്റ്റർഡാമിൽ ചെയ്ത ശ്രദ്ധേയമായ ഈ പ്രസംഗത്തെ, മോസ്കോയിൽ നിന്നും Progress Publishers പ്രസിദ്ധീകരിച്ച മാർക്സിന്റെ പ്രസംഗങ്ങളുടെ സമാഹാരത്തിൽ നിന്നും ബോധപൂർവ്വം വളരെക്കാലം ഒഴിവാക്കിയിരുന്നു എന്നതാണ്. മാർക്സിന്റെ ചിന്തയിൽ, ജനാധിപത്യ സോഷ്യലിസ്റ്റുകളുടെ പരിവർത്തനരീതിക്ക് അനുകൂലമായ ഒരു മാറ്റമുണ്ടായി എന്ന വസ്തുത മറച്ചുവെയ്ക്കാനാണ് മോസ്കോയിൽ നിന്നുള്ള ആ പ്രസിദ്ധീകരണം അപ്രകാരം ചെയ്തത്. ഏതായാലും മാർക്സിന്റെ വിഭാവനയിലുണ്ടായ ഈ മാറ്റത്തെ തുടർന്ന് എംഗൽസും വിപ്ലവമാർഗ്ഗത്തെക്കുറിച്ചുള്ള തന്റെ നിലപാടുകൾ പരിഷ്കരിക്കുകയും പാർലമെന്ററി ജനാധിപത്യത്തിലുള്ള തന്റെ വിശ്വാസം പ്രകടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അതുകൊണ്ട് യഥാർത്ഥ മാർക്സിസ്റ്റുകാർ ജനാധിപത്യ സോഷ്യലിസ്റ്റു പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ അവിഭാജ്യഘടകങ്ങളായി പ്രവർത്തിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്.

സമത്വത്തിലും ഐക്യദാർഢ്യത്തിലും അധിഷ്ഠിതമായ ജനാധിപത്യ സോഷ്യലിസ്റ്റ് വ്യവസ്ഥിതിയുടെ ഏറ്റവും ശ്ലാഘനീയമായ പ്രത്യക്ഷരൂപമാണ് ക്ഷേമരാഷ്ട്രസംവിധാനം. സാമൂഹ്യ-സാമ്പത്തിക ഭേദമന്യേ, സമൂഹത്തിലെ

എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും കുഞ്ഞുങ്ങൾക്കും യുവാക്കൾക്കും മദ്ധ്യവയസ്ക്കർക്കും വൃദ്ധജനങ്ങൾക്കും എല്ലാം തുല്യ അവസരങ്ങളും തുല്യ സേവനങ്ങളും തുല്യ ജീവിതനിലവാരവും ജനാധിപത്യ ഗവൺമെന്റുകളുടെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽ സുതാര്യമായി ഉറപ്പാക്കുന്ന, തൊഴിൽ ചെയ്യാൻ കെൽപ്പുള്ള എല്ലാ പേർക്കും തൃപ്തികരമായ വരുമാനം ലഭിക്കുന്ന തൊഴിലുകൾ ഉറപ്പാക്കിക്കൊണ്ടുള്ള ഒരു സ്ഥായിയായ വ്യവസ്ഥയാണ് ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനം.

സാധാരണ ജനങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന ജീവതനിലവാരം സമത്വാടിസ്ഥാനത്തിൽ ഗണ്യമായി ഉയർത്തുന്നതിന് സോഷ്യലിസ്റ്റാശയങ്ങളിൽ അധിഷ്ഠിതമായ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനത്തിനു മാത്രമേ കഴിയുകയുള്ളൂ എന്ന നിഗമനത്തിൽ ഞാനെത്തിച്ചേർന്നത്, ക്ഷേമരാഷ്ട്രസംവിധാനം നടപ്പിലാക്കിയ പല രാജ്യങ്ങളിലും പോയി താമസിച്ച്, അവയിൽ ആ സംവിധാനം നടപ്പിലാക്കിയ രീതിയെക്കുറിച്ചും അത് സാധാരണ ജനജീവിതത്തിൽ വരുത്തിയ ശ്രേഷ്ഠമായ മാറ്റങ്ങളെക്കുറിച്ചും പഠിക്കാനും മനസ്സിലാക്കാനും ഉള്ള അവസരം ലഭിച്ചതിലൂടെയാണ്. ആധുനിക ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനത്തിന്റെ ഈറ്റില്ലമായ സ്വീഡൻ, ഡെൻമാർക്ക്, നോർവെ, ഫിൻലൻഡ് എന്നീ സ്ക്കാൻഡിനേവിയൻ രാജ്യങ്ങളിലെ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനങ്ങളെക്കുറിച്ചും ബ്രിട്ടണിലും കാനഡയിലും ഓസ്ട്രിയയിലും ജർമ്മനിയിലും മറ്റും വിവിധ ക്രമങ്ങളിൽ നിലവിലുള്ള ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനങ്ങളെക്കുറിച്ചും ഈ രാജ്യങ്ങളിൽ പോയി താമസിച്ച് അവയെക്കുറിച്ച് പ്രത്യേക പഠനങ്ങൾ നടത്തിയതിന്റെ ഫലമായിട്ടാണ് ഈ സംവിധാനം നമ്മുടെ രാഷ്ട്രത്തിലും മറ്റു രാഷ്ട്രങ്ങളിലും അനുയോജ്യമായ മാറ്റങ്ങളോടെ നടപ്പിൽവരുത്തി സാധാരണ ജനജീവിതം കൂടുതൽ ഫലപ്രദവും നീതി പൂർവ്വകവും സമത്വാധിഷ്ഠിതവും ആക്കണം എന്ന ലക്ഷ്യം കൂടുതൽ ദൃഢമായത്. ജനനം മുതൽ മരണം വരെ നീളുന്ന ജനക്ഷേമ പദ്ധതികളിലൂടെയാണ് സ്ക്കാൻഡിനേവിയൻ രാജ്യങ്ങൾ തങ്ങളുടെ ക്ഷേമരാഷ്ട്രങ്ങൾ കെട്ടിപ്പടുത്തത്. രാഷ്ട്രം ജനങ്ങളുടെ കുടുംബമാണ് എന്ന തത്ത്വ ത്തിലൂന്നിക്കൊണ്ട് ഒരു പുതിയ സമത്വാധിഷ്ഠിത സമൂഹം സൃഷ്ടിക്കുകയും ജനങ്ങളെ എല്ലാ വിധത്തിലുമുള്ള ആശ്രിതത്ത്വത്തിൽ

നിന്നും മുക്തരാക്കി സ്വതന്ത്രരും തുല്യരുമായ വ്യക്തികളാക്കി അവരെ പരസ്പരം സഹകരിപ്പിക്കുകയുമായിരുന്നു ഇതിന്റെ ലക്ഷ്യം.

എന്താണീ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനത്തിന്റെ കാതൽ ? ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്ര വ്യവസ്ഥയിൽ സാമൂഹ്യസുരക്ഷ, ആരോഗ്യരക്ഷ, വൈദ്യസഹായം, വിദ്യാഭ്യാസം, പാർപ്പിടം, സാമൂഹ്യസേവനം, തൊഴിലില്ലായ്മ നിർമ്മാർജ്ജനം, പെൻഷൻ തുടങ്ങിയുള്ള കാര്യങ്ങളിൽ ഗവൺമെന്റിന് ഗണ്യമായ ഉത്തരവാദിത്വമുണ്ടായിരിക്കും. നികുതികൾ ഏർപ്പെടുത്തിയായിരിക്കും ഇതിനുവേണ്ട പണം ഏറിയകൂറും സമാഹരിക്കുന്നത്. സാമൂഹ്യവികാസത്തിന്റെ ഗുണഫലങ്ങൾ എല്ലാവരും നീതിപൂർവ്വം അനുഭവിക്കേണ്ടതാണെന്ന ബോധം ക്ഷേമരാഷ്ട്രം കെട്ടിപ്പടുക്കുന്നതിന് അനിവാര്യമാണ്. ഈ അവബോധത്തിലൂടെ ഒരാളിന്റെ അദ്ധ്വാനഫലം മറ്റുള്ളവരുമായി ഐക്യദാർഢ്യത്തോടെ പങ്കിടാനുള്ള മനോഭാവം ജനങ്ങളിൽ വളർന്നുവരും. ഉദാത്തമായ ഒരു സാമൂഹ്യ സംവിധാനമാണിത്.

ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിൽ ജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിന് അന്തിമമായ ഉത്തരവാദിത്വം അതാതു രാഷ്ട്രത്തിലെ ഗവൺമെന്റിനാണ്. ഗവൺമെന്റിനാണ് പരമമായ ഉത്തരവാദിത്വമെങ്കിലും ജനങ്ങളിൽ അതനുസരിച്ചുള്ള സേവനങ്ങൾ എത്തിക്കുന്നത് പ്രാദേശിക സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ വഴി ക്രമപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ഒരു വികേന്ദ്രീകൃത സംവിധാനത്തിലൂടെയാണ്.

സ്വീഡനിലെ തുടക്കം

1930-കളിൽ സ്വീഡനിൽ സ്വീഡിഷ് സോഷ്യൽ ഡെമോക്രാറ്റിക് പാർട്ടിയാണ് സ്കാൻഡിനേവിയയിൽ വ്യവസ്ഥാപിതമായ രീതിയിൽ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രസൃഷ്ടിക്കു തുടക്കം കുറിച്ചത്. 1932 മുതൽ 44 വർഷം തുടർച്ചയായി ഈ പാർട്ടി സ്വീഡനിൽ അധികാരത്തിലുണ്ടായിരുന്നു. സമത്വവും നീതിപൂർവമായ വിതരണസമ്പ്രദായവും പ്രോത്സാഹിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും ജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിൽ ഗവൺമെന്റുത്തരവാദിത്വത്തിന്റെ അളവ് വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും സ്വീഡനിലെ ജനാധിപത്യ സോഷ്യലിസ്റ്റുകൾ തങ്ങളുടെ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണ ലക്ഷ്യത്തെ ഒരു

ഭരണവ്യവസ്ഥയായി വികസിപ്പിച്ചെടുത്തു. സ്വീഡനിലെ ജനങ്ങൾ ഈ ഭരണവ്യവസ്ഥയെ തൊട്ടിൽ മുതൽ ചുടല വരെ എല്ലാ പേർക്കും സംരക്ഷണം നൽകുന്ന ക്ഷേമരാഷ്ട്ര വ്യവസ്ഥ എന്നാണ് വിശേഷിപ്പിക്കുന്നത്.

ജനനം മുതൽ ജീവിതത്തിലുടനീളം ഒരു വ്യക്തിയുടെ ക്ഷേമം ഭരണകൂടത്തിന്റെ കൂടെ ഉത്തരവാദിത്വമാണ്. ക്ഷേമരാഷ്ട്ര വ്യവസ്ഥയിൽ പ്രസവശുശ്രൂഷകൾ എല്ലാം തന്നെ തികച്ചും സൗജന്യമാണ്. ഒരു കുഞ്ഞ് ജനിച്ച ഉടൻ തന്നെ അതിന് ധരിക്കാനാവശ്യമായ കുഞ്ഞുടുപ്പുകളും അനുബന്ധ പരിരക്ഷാ സാധനങ്ങളുമടങ്ങിയ, ഗവൺമെന്റിന്റെ മുദ്ര പതിപ്പിച്ച ഒരു പായ്ക്കറ്റ് അമ്മയ്ക്ക് സൗജന്യമായി ആശുപത്രിയിൽത്തന്നെ ലഭ്യമാക്കും. ശിശു ജനിച്ചതു മുതൽ അതിന്റെ വളർച്ചയ്ക്ക് ഒരു കുറവും വരാതിരിക്കാൻ ആ ശിശുവിന് 17 വയസ്സെത്തുന്നതുവരെ മാതാപിതാക്കൾക്ക് ഒരു Child Allowance ഗവൺമെന്റിൽ നിന്നും ലഭിക്കും. എല്ലാ കുട്ടികൾക്കും തുല്യമായ, ഉന്നത നിലവാരത്തിലുള്ള, വിദ്യാഭ്യാസവും ആരോഗ്യ സംരക്ഷണവും സൗജന്യമായി ലഭ്യമാക്കും. പഠനത്തിനും തുടർന്നുള്ള തൊഴിലധിഷ്ഠിത പരിശീലനത്തിനും ശേഷം, ഗവൺമെന്റിന്റെ സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിൽ നയമനുസരിച്ച് ഒരു ഉദ്യോഗാർത്ഥിക്ക് തൊഴിലവസരം ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കേണ്ട ചുമതല ഗവൺമെന്റിന്റേതാണ്. അങ്ങനെ തൊഴിൽ ലഭിക്കുന്നതിന് കാലതാമസം നേരിട്ടാൽ തൊഴിൽ ലഭിക്കുന്നതുവരെ ഒരു തൊഴിൽരഹിത അലവൻസ് അയാൾക്ക് ലഭ്യമാക്കും.

തൊഴിൽ/ഉദ്യോഗം ലഭിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അയാൾ ഒരു നികുതിദായകനാണ്. അങ്ങനെ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനത്തിന്റെ ഒരു പുതിയ ധനസ്രോതസ്സായി അയാൾ മാറും. പെൻഷൻ പറ്റുമ്പോൾ പെൻഷനായി ലഭിക്കുന്നത് ശമ്പളത്തിന്റെ $^{2}/_{3}$ ഭാഗമാണ്. അതുകൊണ്ട് ഒരു പെൻഷണർക്ക് ജോലിയിലിരുന്നപ്പോഴുള്ള ജീവിതനിലവാരം ഏറെക്കുറെ നിലനിറുത്തുന്നതിന് ഈ പെൻഷൻതുക പര്യാപ്തമാകും. കൂടാതെ, എല്ലാ മുതിർന്ന പൗരനും വാർദ്ധക്യകാല പെൻഷന് അർഹനാണ്. ആകെ ലഭിക്കുന്ന പെൻഷൻ തുക ഒരു നിശ്ചിതപരിധി യിലധികമായാൽ അതിന് നികുതിയടയ്ക്കണം.

എല്ലാ മുതിർന്ന പൗരന്മാർക്കും ആരോഗ്യ സംരക്ഷണം തികച്ചും സൗജന്യമാണ്. ഒരു പൗരന്റെ മരണാനന്തരം അയാളുടെ ശവസംസ്ക്കാര ചെലവുകളും വഹിക്കുന്നത് ഗവൺമെന്റാണ്. സ്വീഡൻ പോലുള്ള ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിൽ ഒരു വ്യക്തിക്ക് ഗവൺമെന്റ് നൽകുന്ന സംരക്ഷണം ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത് ഈ വിധത്തിലാണ്. ഇതാണ് From- the Cradle- to- the- Grave Welfare State System'എന്ന് പരക്കെ അറിയപ്പെടുന്നത്. ഈ സംവിധാനത്തിൽ, സാമൂഹിക അടിസ്ഥാനത്തിലോ ഉള്ള വിഭാഗീയതകളും അസമത്വങ്ങളും, അവയുടെ പേരിൽ ഉദ്യോഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയും വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിലെ സീറ്റുകൾക്കുവേണ്ടിയും സമൂഹത്തിൽ സ്ഥിരമായി സംഘർഷം സൃഷ്ടിക്കുന്ന റിസർവേഷൻ പൊളിറ്റിക്സും അപ്രസക്തമാണ്.

ഇവിടെ ശ്രദ്ധിക്കേണ്ട ഒരു വസ്തുത, ജനങ്ങളുടെ സാമൂഹ്യ-സാമ്പത്തിക പശ്ചാത്തലങ്ങൾ പരിഗണിക്കാതെ തന്നെ രാഷ്ട്രത്തിലെ എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും ന്യായമായ ജീവിതനിലവാരം ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതാണ് ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനം. ഇതിലേക്കുള്ള പണത്തിന് സർക്കാർ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നത് നികുതികളെയാണ്. വരവിനാസ്പദമായി പടിപടിയായി കുത്തനെ ഉയരുന്ന പുരോഗമനപരമായ ഒരു നികുതിവ്യവസ്ഥ ഏർപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടാണ് ഇതു സാദ്ധ്യമാക്കിയത്. ഈ നികുതിവ്യവസ്ഥയിലൂടെ എല്ലാ പൗരന്മാരും ഒരേ സമയം നികുതിദായകരും അതിന്റെ ഗുണഭോക്താക്കളുമായിത്തീരുന്നു. മാത്രമല്ല, നികുതി കൊടുത്തശേഷം കയ്യിൽ ലഭിക്കുന്ന വേതനത്തിന്റെ അന്തരം കുറച്ച് സമൂഹത്തിലെ അസമത്വത്തിന്റെ തോത് പരിമിതപ്പെടുത്താനും ഇതിലൂടെ സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ജനങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തിലെ മാറ്റം

ഈ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനം ഇവിടുത്തെ ജനങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തിൽ ശ്രദ്ധേയമായ മാറ്റങ്ങളാണ് വരുത്തിയിട്ടുള്ളത്. സ്കാൻഡിനേവിയൻ രാജ്യങ്ങളുടെ ചരിത്രം പരിശോധിച്ചാൽ ഇവ യൂറോപ്പിലെ വൻശക്തികളായ റഷ്യയേയും ഇംഗ്ലണ്ടിനേയും ഫ്രാൻസിനേയും ജർമ്മനിയേയും മറ്റും കൊള്ള നടത്തി കിടിലം കൊള്ളിച്ചിരുന്ന കുപ്രസിദ്ധരായ വൈക്കിങ്ങുകളുടെ

ആവാസകേന്ദ്രങ്ങളാണ്. എന്നാൽ സോഷ്യൽ ഡെമോക്രസിയുടേയും ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിന്റേയും സ്വാധീനം അവരിലുണ്ടാക്കിയ സമൂലമാറ്റത്തിന്റെ ഫലമായി, ഇന്ന് ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും സമാധാനപ്രിയരായ, സംസ്ക്കാര സമ്പന്നരായ, ഒരു ജനസമൂഹത്തെയാണ് അവിടെ നാം കാണുന്നത്. പ്രകോപിത സാഹചര്യങ്ങളിൽപ്പോലും മറ്റുള്ളവർക്ക് മുറിവേൽക്കുന്ന ഒരു ചീത്തവാക്കുപോലും ശബ്ദിക്കാൻ വിമുഖത കാട്ടുന്നവരാണവിടെ ഇപ്പോഴുള്ള ജനങ്ങൾ. ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനം ജനങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അന്തരം എല്ലാ തരത്തിലും ഗണ്യമായ തോതിൽ കുറച്ചതുകൊണ്ട് ജനങ്ങളുടെ പൊതുപെരുമാറ്റത്തിൽ പരസ്പര ബഹുമാനം വളരെ പ്രകടമാണ്. അഴിമതി നടത്താനുള്ള ഒരു പ്രേരണയും ഈ സുതാര്യസംവിധാനം പ്രദാനം ചെയ്യുന്നില്ല. കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ ഭാവിയും ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിന്റെ സംരക്ഷണയിൽ സുരക്ഷിതമായതുകൊണ്ട് മാതാപിതാക്കൾക്ക് കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ ഭാവിയെക്കുറിച്ച് ഒരു വേവലാതിയും ഇല്ല. സമ്പത്തു വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിലുപരിയായി ഉന്നത സാംസ്ക്കാരിക നിലവാരമുള്ള ഒരു ജനതയെ വളർത്തിയെടുക്കാൻ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണമാണ് ഉത്തമമാർഗ്ഗമെന്നാണ് സ്ക്കാൻഡിനേവിയൻ രാഷ്ട്രങ്ങൾ നമ്മെ പഠിപ്പിക്കുന്നത്. ദാരിദ്ര്യനിർമ്മാർജ്ജനം വിജയകരമായി നടപ്പിലാക്കാനും ഈ സംവിധാനത്തിനേ കഴിയുകയുള്ളൂ.

വളർച്ചയും വിതരണനീതിയും

ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിന്റെ കാതലായ മറ്റൊരു വശം, ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന വിഭവങ്ങളുടെ വളർച്ചയും അവയുടെ വിതരണനീതിയും സമന്വയിപ്പിച്ചു കൊണ്ടുള്ള ഒരു സാമൂഹ്യ-സാമ്പത്തിക സംവിധാനമാണ്. ജനങ്ങളോടനുകമ്പയുള്ള, സുതാര്യമായ ഒരു ജനാധിപത്യ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽ, എല്ലാ ജനങ്ങളുടേയും ജീവിതനിലവാരം മൊത്തത്തിൽ മെച്ചപ്പെടുത്തി, ഏറെക്കുറെ സമനിലവാരമുള്ള ജീവിതരീതി സമൂഹത്തിലാകമാനം നടപ്പിലാക്കുകയാണ് അതിന്റെ ഒരു പ്രധാന ലക്ഷ്യം. ഭൂമിയിലെ വിഭവങ്ങളും അവയോടൊപ്പം തങ്ങളുടെ ബുദ്ധിശക്തിയും ഉപയോഗിച്ച് മനുഷ്യർ കാലാകാലങ്ങളിൽ നിർമ്മിക്കുന്ന ഉപഭോഗ ഉല്പന്നങ്ങളും കണക്കിലെടുത്താൽ ലോകത്തെ എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും സുഖമായും സന്തുഷ്ടിയോടെയും ജീവിക്കാൻ വേണ്ടുന്നതിലധികം

ഉല്പന്നങ്ങൾ നാം ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നു കാണാം. ആവശ്യത്തിലധികം ഉല്പന്നങ്ങൾ നാം ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അവ എല്ലാ ജനങ്ങളിലും ഒരു പോലെ ആനുപാതികമായി ഉപഭോഗത്തിന് എത്തിച്ചേരുന്നില്ല എന്നതാണ് യാഥാർത്ഥ്യം. അതേസമയം സമൂഹത്തിലെ ഒരു ചെറിയ വിഭാഗം ജനങ്ങളിലേക്ക് വളർച്ചയുടെ ഗുണഫലങ്ങൾ അമിതമായി എത്തിച്ചേരുകയും അവർ ആർഭാടത്തിമിർപ്പോടെ ജീവിതം നയിക്കുകയും മറ്റു ബഹു ഭൂരിപക്ഷം പേരും ഇല്ലായ്മയിലും ദാരിദ്ര്യത്തിലും പെട്ടുഴലുകയും ചെയ്യുന്ന അസ്വീകാര്യമായ ഒരു അസമത്വ സംവിധാനമാണ് ലോകത്തെ അനേകം രാജ്യങ്ങളിൽ, അമേരിക്കയിലുൾപ്പെടെ നടപ്പിലുള്ളത്. ഈ അസമത്വം അവസാനിപ്പിച്ച് എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും തുല്യ സാമൂഹ്യനീതി ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി, അവരുടെ ഐക്യദാർഢ്യം ശക്തിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുവേണം ക്ഷേമരാഷ്ട്രം പടുത്തുയർത്തേണ്ടത്.

എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും മാന്യമായി ജീവിക്കാനുള്ള വരുമാനം ഉറപ്പുവരുത്തുക, എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും തൃപ്തികരമായ പാർപ്പിടസൗകര്യങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുക, ജീവിതത്തിലെ അപ്രതീക്ഷിത അടിയന്തര സാഹചര്യങ്ങൾ തരണം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സഹായങ്ങൾ യഥാസമയം എത്തിക്കുക, സമൂഹത്തിലെ എല്ലാ കുട്ടികൾക്കും തുല്യമായ ഉന്നത നിലവാരത്തിലുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം നൽകുക, അവർക്ക് ആവശ്യമായ ആരോഗ്യ പരിരക്ഷ സൗജന്യമായി നൽകുക, വൃദ്ധജനങ്ങൾക്കും, രോഗികൾക്കും തൊഴിൽരഹിതർക്കും വൈകല്യം ബാധിച്ചവർക്കും ആവശ്യമായ സംരക്ഷണവും സേവനവും ലഭ്യമാക്കുക തുടങ്ങിയവയെല്ലാം ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഉത്തരവാദിത്വത്തിൽപെടുന്നവയാണ്. ഈ സംവിധാനമനുസരിച്ച് വ്യക്തികൾക്കും കുടുംബങ്ങൾക്കും വാർദ്ധക്യ പെൻഷൻ, കുടുംബ അലവൻസുകൾ മുതലായ പലവിധത്തിലുള്ള സാമ്പത്തിക സഹായങ്ങൾ ഗവൺമെന്റിൽ നിന്നും സാമൂഹ്യസേവന സഹായങ്ങൾ തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ നിന്നും ലഭിക്കും. ഇവ ലഭ്യമാക്കുന്നതിന് സമൂഹത്തെ കുടുംബാടിസ്ഥാനത്തിലും, കുട്ടികൾ, സ്ത്രീകൾ, വൃദ്ധർ, തൊഴിൽരഹിതർ, വികലാംഗർ മുതലായ വിഭാഗങ്ങളായും തരം തിരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനത്തിന്റെ ഒരു അടിസ്ഥാന തത്ത്വം രാഷ്ട്രത്തിലെ മുഴുവൻ ജനങ്ങളുടേയും അപായ സാദ്ധ്യതകളും അവയുടെ പരിഹാരമാർഗ്ഗങ്ങൾക്കുള്ള ചെലവുകളും എല്ലാ ജനങ്ങളുടേയും കൂട്ടുത്തരവാദിത്വമാണെന്നും ഗവൺമെന്റിൽ നിന്നും ജനങ്ങൾക്കു ലഭിക്കുന്ന സഹായങ്ങളും എല്ലാ പേരും ഒരുപോലെ തുല്യമായി പങ്കിടണമെന്നുമാണ്.

സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിൽ നയം

ക്ഷേമരാഷ്ട സംവിധാനത്തിന്റെ ഒരു ആണിക്കല്ലാണ് എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും സ്വന്തം അദ്ധ്വാനത്തിലൂടെ വരവ് ഉറപ്പാക്കുന്ന സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിൽനയം. ഒരു വ്യക്തിയുടെ ജീവിതത്തിൽ ചെലവിനുള്ള വരുമാനം ലഭിക്കുന്ന ഒരു തൊഴിൽ വളരെ പ്രധാനമാണ്. അതുപോലെതന്നെ, സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിൽ ഉൽപ്പാദനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതു കൂടാതെ ഗവൺമെന്റിന്റെ നികുതി വരുമാനത്തേയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതോടൊപ്പം തന്നെ, തൊഴിൽ രഹിത അലവൻസിനത്തിലുള്ള ഗവൺമെന്റിന്റെ ചെലവ് കുറയ്ക്കുകയും ചെയ്യും. ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിന്റെ കാര്യക്ഷമമായ പ്രവർത്തനത്തിന് ആ രീതി സഹായകരമാണ്. സാമൂഹ്യമായും സാമ്പത്തികമായും ഇതിന്റെ ഫലം ഗുണപ്രദമാണ്. ഏതു സമൂഹത്തിലും തൊഴിലില്ലായ്മ അരക്ഷിതത്വം സൃഷ്ടിക്കുന്നതുപോലെ, ഒരു സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിൽ അന്തരീക്ഷം സമൂഹത്തിന് ശാന്തിയും സമാധാനവും പ്രദാനം ചെയ്യും. ജനങ്ങളുടെയിടയിലെ വരവുകൾ തമ്മിലും ജീവിതനിലവാരങ്ങൾ തമ്മിലും ഉള്ള അന്തരം കുറച്ച് ഏറെക്കുറെ സമാനത സൃഷ്ടിച്ചാൽത്തന്നെ ജനങ്ങൾ തമ്മിലുളള പരസ്പര ബഹുമാനത്തിനു സ്വാഭാവികമായ വർദ്ധനയുണ്ടാകുകയും അത് അവരുടെ ദൈനംദിന പ്രവൃത്തികളിലും അവർ പരസ്പരം ഉപയോഗിക്കുന്ന ഭാഷയുടെ നിലവാരത്തിലും കുറ്റവാസനകൾക്ക് കടിഞ്ഞാണിട്ട് നിയമവാഴ്ചയിലുള്ള വിശ്വാസം വർദ്ധിക്കുന്നതിലും എല്ലാം കാണാൻ കഴിയും. ഇക്കാരണങ്ങളാൽ, തൊഴിലവസരങ്ങൾ നഷ്ടപ്പെടാതെ സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഒരടിസ്ഥാന നയമാണ് ക്ഷേമരാഷ്ട്രങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്.

നാം ഗൗരവമായി ചിന്തിക്കേണ്ടത് ലോകത്തെ ഏതാനും രാഷ്ട്രങ്ങളിലെ ജനങ്ങൾ ബോധപൂർവ്വം ജനക്ഷേമത്തിനു മുൻതൂക്കം നൽകി, സോഷ്യലിസ്റ്റ് സിദ്ധാന്തത്തിൽ നിന്നും ഉടലെടുത്ത ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണം വഴി സമത്വത്തിലും ഐക്യദാർഢ്യത്തിലും അധിഷ്ഠിതമായ, ശാന്തവും സന്തുഷ്ടവുമായ ജീവിതം നയിക്കുമ്പോൾ, ആ ചുവടുപിടിച്ച് മറ്റു രാഷ്ട്രങ്ങളിലെ രാഷ്ട്രീയ നേതൃത്വങ്ങൾ അവരുടെ രാഷ്ട്രങ്ങളെ ക്ഷേമരാഷ്ട്രങ്ങളാക്കി ഉയർത്തി, അവയിലെ ജനങ്ങൾക്ക് ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിന്റെ സംരക്ഷണം ലഭ്യമാക്കാതിരിക്കുന്നത് ശരിയാണോ ? ലോകത്തിലെ എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും ഒരുപോലെ സംരക്ഷണവും സംതൃപ്തിയും നൽകുന്ന ഒരു നല്ല നൂതന സംവിധാനമാണ് ക്ഷേമരാഷ്ട്രമെങ്കിൽ, ആഗോളതലത്തിൽ എല്ലാ രാഷ്ട്രീയ നേതൃത്വങ്ങളും ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണം ഒരടിയന്തര കർമ്മപരിപാടിയായി സ്വീകരിച്ച്, ജനങ്ങളെ ആ പാതയിലൂടെ നയിക്കേണ്ടത് ഈ കാലഘട്ടത്തിന്റെ ആവശ്യമാണ്.

ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണം മുഖ്യ ആഭ്യന്തരനയമായും അതിന് പൂരകമായി, ഇന്നു രാഷ്ട്രങ്ങളുടെ മേൽ ആയുധ ബിസിനിസ്സുകാർ അടിച്ചേൽപ്പിച്ചിട്ടുള്ള വിനാശകരമായ, പാഴ്ചെലവേറിയ deterrence doctrine-നു പകരം സുതാര്യതയിലും പരസ്പര വിശ്വാസത്തിലും, സഹകരണത്തിലും അധിഷ്ഠിതമായ Common Security doctrine രാഷ്ട്രങ്ങളുടെ പ്രതിരോധ-വിദേശനയത്തിന്റെ പുതിയ അടിത്തറയായി അംഗീകരിച്ച്, എല്ലാ രാഷ്ട്രീയ നേതൃത്വങ്ങളും ലക്ഷ്യബോധത്തോടെ പ്രവർത്തിച്ചാൽ, ഒരു തലമുറയുടെ കാലയളവിനുള്ളിൽത്തന്നെ നമ്മുടെ രാഷ്ട്രങ്ങളെ സമത്വാധിഷ്ഠിതമായ സമാധാനത്തിന്റേയും സമൃദ്ധിയുടേയും, പരസ്പര ബഹുമാനത്തിന്റേയും, സന്തുഷ്ടിയുടേയും വിളനിലങ്ങളാക്കി മാറ്റാൻ സാധിക്കും എന്നതിന് ഒരു സംശയവും ഇല്ല. ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണത്തെ നയിക്കുന്ന സമത്വം, നീതിപൂർവ്വകമായ വിതരണം, ജനാധിപത്യം, ഐക്യദാർഢ്യം മുതലായ അടിസ്ഥാന തത്ത്വങ്ങളുടെ ഉറവിടം സോഷ്യലിസ്റ്റ് സിദ്ധാന്തമാണ്. അതുകൊണ്ട്, മുൻകാല രാഷ്ട്രീയ സാഹചര്യങ്ങളാൽ വിഭിന്ന കോണുകളിലായിഇന്നു വിഘടിച്ചു പ്രവർത്തനം നടത്തുന്ന എല്ലാ സോഷ്യലിസ്റ്റ് ഘടകങ്ങൾക്കും

ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണമെന്ന ബൃഹത്തായ കർമ്മപരിപാടി നടപ്പാക്കുന്നതിന് ഏകോപിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നതിന് ഒരു പ്രത്യേക ഉത്തരവാദിത്വമുണ്ട്.

ഇന്ത്യയെ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രമായി ഉയർത്തേണ്ട സമയം അതിക്രമിച്ചിരിക്കുകയാണ്. ഇവിടത്തെ ദാരിദ്ര്യവും അസമത്വവും ജീവിത നിലവാരങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അന്തരവും ലംബമായും തിരശ്ചീനമായുമുള്ള സാമൂഹ്യ-സാമ്പത്തിക വിഭാഗീയതകളും അവസാനിപ്പിച്ച് സാധാരണ ജനങ്ങളുടെ ജീവിതനിലവാരം മൊത്തത്തിൽ ഉയർത്തുന്നതിന് ഇന്ത്യയിലും ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണം അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്.

പര്യാപ്തമായ വ്യവസ്ഥകൾ

ഇന്ത്യയുടെ ഭരണഘടനയിൽ ഇന്ത്യയെ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രമാക്കി ഉയർത്താൻ പര്യാപ്തമായ പല വകുപ്പുകളും ഉൾക്കൊള്ളിച്ചിട്ടുണ്ട്. അവ പ്രധാനമായും ഭരണഘടനയുടെ മുഖവുരയിലും മൗലികാവകാശ അദ്ധ്യായത്തിലും, ഗവൺമെന്റ് നയങ്ങൾക്കു മാർഗ്ഗദർശ്ശനം നൽകുന്ന 'Directive Principles of State Policy' അദ്ധ്യായത്തിലും ആണുള്ളത്. അവ വ്യക്തമാക്കുന്നത് നമ്മുടെ ഭരണഘടനാശില്പികൾ ഇന്ത്യയെ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രമാക്കി ഉയർത്തുന്നതിന് ലക്ഷ്യമിട്ടിരുന്നു എന്നാണ്. ഭരണഘടനയുടെ മുഖവുരയിൽത്തന്നെ എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും സാമൂഹ്യ, സാമ്പത്തിക, രാഷ്ട്രീയ നീതിയും ക്ഷേമവും ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഇന്ത്യൻ സ്റ്റേറ്റ് പ്രവർത്തിക്കുമെന്നാണ് രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്. അതുപോലെ തന്നെ സമത്വവും നീതിയും അടിസ്ഥാന പ്രമാണങ്ങളായിട്ടുള്ള ഒരു രാഷ്ട്രമായി ഇന്ത്യയെ മാറ്റുമെന്നാണ് ഉദ്ഘോഷിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഈ ലക്ഷ്യങ്ങൾ ക്കനുസൃതമായി പല വകുപ്പുകളും ഭരണഘടനയിലെ മൂന്നാം അദ്ധ്യായമായ മൗലികാവകാശങ്ങളിലും നാലാം അദ്ധ്യായമായ രാഷ്ട്രനയമാർഗ്ഗനിർദ്ദേശക തത്ത്വങ്ങളിലും ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. തുല്യ അവസരാവകാശം, സ്വാതന്ത്ര്യാവകാശം, ചൂഷണത്തിനെതിരായ അവകാശം മുതലായ മൂന്നാം അദ്ധ്യായത്തിലെ പല വകുപ്പുകളും ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടവയാണ്. ഈ ലക്ഷ്യം കൂടുതൽ പ്രകടമാക്കിയിട്ടുള്ളത്

ഭരണഘടനയിലെ നാലാം അദ്ധ്യായത്തിലാണ്. നാലാം അദ്ധ്യായത്തിലെ 38, 39, 41, 42, 43, 45 വകുപ്പുകളിലാണ് ഇന്ത്യയെ ഒരു ക്ഷേമ രാഷ്ട്രമാക്കുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്. ഈ വകുപ്പുകൾ പ്രകാരം ജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമം, അവർക്ക് സാമൂഹ്യ- സാമ്പത്തിക- രാഷ്ട്രീയ-തുല്യ നീതിയിലധിഷ്ഠിതമായ ജീവിതം ഉറപ്പാക്കുന്ന ഒരു രാഷ്ട്രീയ സംവിധാനത്തിന്റെ സൃഷ്ടി, അവർക്ക് ആവശ്യമായ ജീവിത സൗകര്യങ്ങളും തൊഴിലവസരങ്ങളും തുല്യവേതനവും ആരോഗ്യകരമായ തൊഴിലന്തരീക്ഷവും നൽകുക, കുട്ടികളെ ചൂഷണരഹിതമായ ചുറ്റുപാടിൽ സംരക്ഷിക്കുക, രാഷ്ട്ര സമ്പത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥതയും നിയന്ത്രണവും പൊതു മേഖലയിലൂടെ പൊതുജന ക്ഷേമത്തിനായി വിനിയോഗിക്കുക, വിദ്യാഭ്യാസം, തൊഴിൽ എന്നിവ എല്ലാ ജനങ്ങളുടേയും മൗലിക അവകാശമാക്കുക, തൊഴിൽ രഹിതർക്കും വൃദ്ധജനങ്ങൾക്കും രോഗികൾക്കും വികലാംഗർക്കും അത്യാഹിതങ്ങളിൽ പെട്ടവർക്കും, ഗവൺമെന്റ് സഹായം ഒരു അവകാശമാക്കുക, സ്ത്രീകൾക്ക് മാതൃത്വ ആശ്വാസങ്ങൾ നൽകുക, എല്ലാ പേർക്കും സുഖമായി ജീവിക്കാനാവശ്യമായ വരുമാനം ലഭിക്കുന്ന തൊഴിൽ ലഭ്യമാക്കുക, കുട്ടികൾക്ക് നിർബന്ധിത സൗജന്യ വിദ്യാഭ്യാസം നൽകുക, അവർക്ക് ആരോഗ്യത്തോടെ സ്വതന്ത്രരായി വളരുന്നതിനുള്ള എല്ലാ അവസരങ്ങളും സൗകര്യങ്ങളും ഒരുക്കുക മുതലായവയാണ്.

ക്ഷേമരാഷ്ട്രനിർമ്മാണത്തിനുള്ള ഈ വകുപ്പുകൾ ഭരണഘടനയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ട് 64 വർഷങ്ങളായി എങ്കിലും ഇവ വേണ്ടവിധത്തിൽ ഇതുവരെ നടപ്പാക്കിയിട്ടില്ല. ഈ വകുപ്പുകളിലധികവും ഗവൺമെന്റിന്റെ മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശകതത്ത്വങ്ങളുടെ അദ്ധ്യായത്തിലായതുകൊണ്ട്, അവ കോടതിവഴി നടപ്പിലാക്കാൻ സാധിക്കാത്തവയാണ്. അതുകൊണ്ട് ഇവ നടപ്പിലാക്കുന്നത് അധികാരത്തിൽ ഇരിക്കുന്ന ഗവൺമെന്റുകളുടെ രാഷ്ട്രീയ ഇച്ഛാശക്തി അനുസരിച്ചാണ്. സ്വതന്ത്ര്യപ്രാപ്തിക്കുശേഷം കോൺഗ്രസ് പാർട്ടി തുടർച്ചയായി 30 വർഷം അധികാരത്തിലിരുന്നെങ്കിലും ഭരണഘടനയിലെ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര അജൻഡയോട് ഒരു അലസ സമീപനമാണ് അത് സ്വീകരിച്ചത്. അതിനുകാരണം

കോൺഗ്രസ് പാർട്ടി തുടർച്ചയായി 30 വർഷം അധികാരത്തിലിരുന്നെങ്കിലും ഭരണഘടനയിലെ ക്ഷേമരാഷ്ട്ര അജണ്ടയോട് കൂറില്ലാതിരുന്നതുകൊണ്ട് മാത്രമാണ്. അസമത്വം വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ഉപരിപ്ലവമായി സൗജന്യ സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസം, സൗജന്യ ആശുപത്രി ചികിത്സ, നാമമാത്രമായ ചില പെൻഷൻ പദ്ധതികൾ തുടങ്ങിയ ചില പരിപാടികൾ തുടങ്ങിവെച്ചു എങ്കിലും സമഗ്രമായ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്ര പരിപാടിയും ഇന്ത്യയിൽ കോൺഗ്രസ്സ് ഗവൺമെന്റുകൾ നടപ്പിലാക്കിയിട്ടില്ല. ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണം ഒരു ദേശീയലക്ഷ്യമാക്കാനുള്ള ഒരു ശ്രമവും അവർ നടത്തിയിട്ടില്ല. ജവഹർലാൽ നെഹ്റുവും ഇന്ദിരാ ഗാന്ധിയും പ്രധാനമന്ത്രിമാരായിരുന്ന കാലത്ത് അവർ ഉപരിപ്ലവമായിട്ടെങ്കിലും നടപ്പിലാക്കിയ ചില ക്ഷേമരാഷ്ട്ര പരിപാടികൾ ഒന്നൊന്നായി തുരങ്കം വച്ച് നശിപ്പിക്കുകയാണ് കഴിഞ്ഞ കാൽനൂറ്റാണ്ടുകൊണ്ട് ഡോ.മൻമോഹൻസിംങ്ങും നരേന്ദ്രമോദിയും കേന്ദ്രഗവൺമെന്റിന്റെ പല അധികാരസ്ഥാനങ്ങളിൽ കയറിപ്പറ്റി ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്.

ജനങ്ങളുടെ അത്യാവശ്യ സേവനമേഖലകളും പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളും സ്വകാര്യവൽക്കരിച്ചും കമ്പോളവൽക്കരിച്ചും ലോകഭീമന്മാരായ ബഹുരാഷ്ട്ര കമ്പനികൾക്ക് ഇന്ത്യയിലെ വലിയ കമ്പോളം ഒരു കരുതലും ഇല്ലാതെ തുറന്നുകൊടുത്തുകൊണ്ട് ഇന്ത്യയിലെ തൊഴിലവസരങ്ങളെ നശിപ്പിച്ചും അവയ്ക്ക് ഇന്ത്യയിലെ പൊതുമേഖലാസ്ഥാപനങ്ങൾ കൈക്കലാക്കുന്നതിനുള്ള അനുവാദം നൽകിയും, ഇന്ത്യയുടെ ധാതുസമ്പത്തിനെ തുച്ഛമായ പണം നൽകി ഇഷ്ടം പോലെ ചൂഷണം ചെയ്ത് അവർക്ക് അവരുടെ രാജ്യങ്ങളിലേക്ക് കടത്തിക്കൊണ്ട് പോകാനുള്ള അനുവാദം നൽകിയും ഇന്ത്യൻ ജനതയുടെ പൊതുസമ്പത്തായ കൽക്കരി, പെട്രോളിയം തുടങ്ങിയ ഇന്ധനനിക്ഷേപങ്ങളെ ഇന്ത്യയിലെതന്നെ അംബാനിയെപ്പോലുള്ള മുതലാളിമാർക്ക് സ്വതന്ത്രമായി ചൂഷണം ചെയ്ത് വില നിശ്ചയിച്ചു കൊള്ളലാഭം ഉണ്ടാക്കാനും രാഷ്ട്രത്തിന് വളരെയധികം വരവ് നൽകാൻ കഴിയുന്ന ടെലികോം സെക്ടർ പ്രൈവറ്റ് കമ്പനികൾക്ക് നൽകി രാഷ്ട്രത്തിന്റെ വരവിനെ ഉളുപ്പന്റെ വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടെ ഉള്ളിലിരുന്ന് തുരങ്കം വയ്ക്കുകയാണ് അവർ ചെയ്തതും ചെയ്യുന്നതും.

ബജറ്റ് വിഹിതം

ഇപ്രകാരം വിവിധ രീതികളിൽ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ സ്ഥായിയായ വരുമാനം ഉള്ളിലിരുന്നു നശിപ്പിച്ച്, ജനക്ഷേമ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് മതിയായ ധനം കയ്യിലില്ലാതെ, ആ മേഖലയിലെ ഗവൺമെന്റ് പ്രവർത്തനത്തെ ബോധപൂർവ്വം തുരങ്കം വച്ചു നശിപ്പിക്കുകയാണിവർ ചെയ്തതും ചെയ്യുന്നതും. ഇതേറ്റവുമധികം ബാധിക്കുന്നത് ഇന്ത്യയിലെ താഴെക്കിടയിലുള്ള ജനവിഭാഗങ്ങളെയാണ്. അല്ലെങ്കിൽത്തന്നെ, പൊതുജനക്ഷേമത്തിനുവേണ്ടി ഇന്ത്യയിൽ ചെലവാക്കുന്ന ബജറ്റിന്റെ വിഹിതം മറ്റു ക്ഷേമരാഷ്ട്രങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് വളരെ തുച്ഛമാണ്. ഉദാഹരണത്തിന്, സ്വീഡൻ പോലുള്ള ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രം ജനക്ഷേമത്തിന് ബജറ്റിന്റെ 37 ശതമാനം ചെലവാക്കുമ്പോൾ ഇന്ത്യയാകട്ടെ, ബജറ്റിന്റെ വെറും നാലു ശതമാനം മാത്രമാണ് പൊതുജനക്ഷേമത്തിനുവേണ്ടി ചെലവാക്കുന്നത്. ആ അനുപാതം വീണ്ടും കുറയ്ക്കാനാണ് മൻമോഹൻസിങ്ങും നരേന്ദ്ര മോദിയും അശ്രാന്ത പരിശ്രമം നടത്തിയതും നടത്തുന്നതും. നരേന്ദ്രമോദിയുടെ ഗവൺമെന്റിന്റെ സമീപനവും അതുതന്നെയാണ്. അതുകൊണ്ട് കേന്ദ്രഗവൺമെന്റിന്റെ കീഴിൽ ഇപ്പോൾ സജീവമായി നടക്കുന്ന ക്ഷേമരാഷ്ട്ര വിരുദ്ധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് അറുതിവരുത്തി ഇന്ത്യയെ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രമാക്കി തീർക്കാനുള്ള കർമ്മപരിപാടികളുമായി മുൻപോട്ടുപോകുക എന്നതാണ് ഇപ്പോൾ നാം ചെയ്യേണ്ടത്.

കൂടാതെ, ജനക്ഷേമപ്രവർത്തനങ്ങൾ ഗവൺമെന്റുത്തരവാദിത്വത്തിൽ നിന്നുമാറ്റി, സ്വകാര്യ സ്ഥാപനങ്ങളുടേയും കമ്പോളങ്ങളുടേയും കയ്യിലേൽപ്പിച്ച് ആരോഗ്യസംരക്ഷണം, വിദ്യാഭ്യാസം മുതലായ അത്യാവശ്യ മേഖലകളിലെ സേവനങ്ങൾ കമ്പോളതത്ത്വങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ താങ്ങാനാകാത്ത വിലകൊടുത്ത് വാങ്ങുന്നതിന് സാധാരണക്കാരെ നിരന്തരം തള്ളിനീക്കുകയാണ് ഇവർ ചെയ്യുന്നത്. ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിൽ, നികുതിപ്പണമുപയോഗിച്ച് തികച്ചും സൗജന്യമായി എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും ഗവൺമെന്റ് നൽകേണ്ട സേവനങ്ങളാണിവ. ഇവയെ കമ്പോളവൽക്കരിക്കുന്നത് ജനവിരുദ്ധമാണ്. ചൂഷണ നിബദ്ധമായ

സ്വകാര്യ ആശുപത്രികളുടെ സ്വീകര്യത വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ വേണ്ടി മുൻകാലങ്ങളിൽ സ്തുത്യർഹമായ പ്രവർത്തിച്ചിരുന്ന അനേകം ഗവൺമെന്റ് ആശുപത്രികളുടെ (ഉദാ: തിരുവനന്തപുരത്തെ ജനറൽ ആശുപത്രിയും തൈക്കാടാശുപത്രിയും പോലുള്ളവ) ഫണ്ടും സ്റ്റാഫും ഗവൺമെന്റുതന്നെ മനഃപൂർവ്വം വെട്ടിക്കുറച്ച്, അവയുടെ കാര്യക്ഷമതയും പര്യാപ്തതയും പരിസരശുചിത്വവും നശിപ്പിച്ച്, അവയ്ക്ക് പേരുദോഷം ഉണ്ടാക്കി തേജോവധം ചെയ്ത്, താരതമ്യേന നിലവാരം കുറഞ്ഞ ഡോക്ടർമാരുള്ള പ്രൈവറ്റ് ആശുപത്രികളെ സഹായിക്കുകയാണ് ഇവരുടെ ഗവൺമെന്റുകൾ ചെയ്തതും ചെയ്യുന്നതും. ഭീമമായ ക്യാപിറ്റേഷൻ ഫീസും അഡ്മിഷൻ ഫീസും വാങ്ങി നടത്തുന്ന സ്വകാര്യ പ്രൊഫഷണൽ വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിൽനിന്നും പഠിച്ചിറങ്ങുന്ന മിക്കവാറും എല്ലാ പേരും തന്നെ അഴിമതിക്കാരാകാനാണ് കൂടുതൽ സാദ്ധ്യത. അങ്ങനെ ഭാവിയിലെ അഴിമതി രാജാക്കന്മാരുടെ ഒരു വലിയ സൈന്യത്തെയാണ് ഈ പ്രൈവറ്റ് പ്രൊഫഷണൽ സ്ഥാപനങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ച്, പഠനത്തിന് കോഴ കൊടുക്കാൻ ബാങ്കുകളിൽ നിന്നെടുത്ത ഭീമമായ കടങ്ങളും ചുമലിലേന്തി, ജനസേവനത്തിനുവേണ്ടി പുറത്തിറക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. സാമൂഹിക പ്രതിപത്തി നഷ്ടപ്പെട്ട ഇവർ ഭാവിയിൽ നയിക്കുന്ന ഭരണസംവിധാനം, വിദ്യാഭ്യാസരംഗം, ആരോഗ്യവിഭാഗം, പൊതുമരാമത്തു വിഭാഗം തുടങ്ങിയവ എന്തു ധാർമ്മിക നിലവാരമായിരിക്കും പുലർത്തുന്നതെന്ന് നമുക്ക് ഊഹിക്കാവുന്നതേ ഉള്ളൂ. ഇത് ക്ഷേമരാഷ്ട്ര നിർമ്മാണത്തിന്റെ വഴിയല്ല.

ക്ഷേമരാഷ്ട്ര ഘടകങ്ങൾ

ഇന്ത്യയെ ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രമാക്കി ഉയർത്താൻ വേണ്ട ഘടകങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണ് ? ഒന്ന്, ഇന്ത്യയെ ഒരു സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിലുള്ള രാഷ്ട്രമാക്കി മാറ്റുക. എല്ലാ പേർക്കും ആവശ്യത്തിനു വരുമാനം നൽകുന്ന തൊഴിൽ ലഭ്യമാക്കുക. ഒരു വ്യക്തിയുടെ ക്ഷേമത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം വരുമാനമുള്ള തൊഴിലാണ് എന്ന് സാർവത്രികമായി അംഗീകരിക്കുക. ഗവൺമെന്റിന്റെ എല്ലാ നയങ്ങളും ഇന്ത്യയിൽ സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിൽ ഉറപ്പാക്കുന്നവയായിരിക്കണം. സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിൽ നയം ഇന്ത്യയെ സമൃദ്ധിയിലേക്ക് നയിക്കും എന്നതിനു സംശയമില്ല. രണ്ട്, സമ്പൂർണ്ണ തൊഴിൽ നയത്തോടൊപ്പം വരവിനാസ്പദമായി പടിപടിയായി കുത്തനെ ഉയരുന്ന

നികുതിവ്യവസ്ഥ ഏർപ്പെടുത്തുക. ഈ വ്യവസ്ഥയിലൂടെ ഇന്ത്യ എന്ന ഭാവിയിലെ ക്ഷേമരാഷ്ട്രത്തിലെ എല്ലാ പൗരന്മാരും ഒരേ സമയം നികുതിദായകരും അതിന്റെ ഗുണഭോക്താക്കളുമായി തീരും. ഇത് ജനങ്ങൾ തമ്മിലും കുടുംബങ്ങൾ തമ്മിലും ഉള്ള വരവുകളുടെ വ്യത്യാസങ്ങൾ ഗണ്യമായി കുറച്ച്, അവരെ സമത്വത്തിന്റെ പാതയിലേക്കു ആനയിക്കാൻ സഹായിക്കും. ഇത് പൊതുജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ സമഭാവനയും പരസ്പര ബഹുമാനവും സമാധാനവും വർദ്ധിപ്പിക്കും. ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനം ജനങ്ങളുടെ ചിന്തയേയും സമീപനത്തേയും സ്വഭാവത്തേയും ഗണ്യമായി മാറ്റും എന്നത് സ്ക്കാൻഡിനേവിയൻ രാഷ്ട്രങ്ങളിൽ നാം കണ്ടതാണ്. അതിവിടെയും ഉണ്ടാകും എന്നതിന് സംശയമില്ല. കൂടാതെ വിഭാഗീയത അരക്കിട്ടുറപ്പിക്കുന്ന റിസർവ്വേഷൻ ക്വോട്ടപോലുള്ള വിഷയങ്ങളാ സ്പദമാക്കിയുള്ള സാമൂഹ്യ-സാമുദായിക-രാഷ്ട്രീയ വിവാദങ്ങളും സംഘർഷങ്ങളും സ്വയം കെട്ടടങ്ങിക്കൊള്ളും. മൂന്ന്, ഇന്ത്യയിൽ ക്ഷേമരാഷ്ട്രം കെട്ടിപ്പടുക്കേണ്ടത് സമത്വവും വിതരണനീതിയും ഐക്യദാർഢ്യവും അടിസ്ഥാന പ്രമാണങ്ങളാക്കിക്കൊണ്ടായിരിക്കണം. ക്ഷേമരാഷ്ട്രസംവിധാനത്തിന്റെ ഗുണഫലങ്ങൾ എല്ലാ പേർക്കും ഒരു പോലെ ഒരു സാമൂഹ്യ അവകാശമെന്ന നിലയിൽ ലഭ്യമാകണം. അതിന്റെ വിവിധ വശങ്ങളാണ് സൗജന്യ വിദ്യാഭ്യാസവും സൗജന്യ ആരോഗ്യ പരിരക്ഷയും പലവിധ പെൻഷൻ പദ്ധതികളും അലവൻസുകളും സാമൂഹ്യസേവന വ്യവസ്ഥകളും അവയെല്ലാം ജാതിമതഭേദമന്യ, സാമ്പത്തിക പശ്ചാത്തല ഭേദമന്യേ എല്ലാ ജനങ്ങൾക്കും ലഭ്യമാക്കണം. ഇന്ത്യയിൽ ഒരു പുതിയ വിശാലമായ മാനവീയ സംസ്ക്കാരം ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനം സൃഷ്ടിക്കും എന്നതിന് സംശയമില്ല. ക്ഷേമരാഷ്ട്രനിർമ്മാണം ഒരു ദേശീയ ലക്ഷ്യമാക്കി വരും വർഷങ്ങളിൽ പ്രവർത്തിക്കേണ്ടത് ജനനന്മയ്ക്കത്യാവശ്യമാണ്. ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങളുടെ പൊതുവായ ജീവിതനിലവാരം വ്യാപകമായും ഗണ്യമായും ഉയർത്തേണ്ടതുണ്ട്. ക്ഷേമരാഷ്ട്ര സംവിധാനത്തിലൂടെ മാത്രമേ അതു സാദ്ധ്യമാകുകയുള്ളൂ.

സമകാലിക മലയാളം,

26 മാർച്ച് 2018.

FOCUS

ദയാമരണം ആർക്ക് ?

അഡ്വ.വി.എൻ.ഹരിദാസ്

പരമോന്നത നീതിപീഠം മാർച്ച് ഒമ്പതിന് ഒരിക്കൽകൂടി ഇന്ത്യയിൽ നിഷ്ക്രിയ ദയാമരണം (പാസിവ് യൂത്തനേസിയ) അനുവദിച്ചു. നേരത്തേ രണ്ടംഗ ബെഞ്ച് ആണ് പാസിവ് 'ദയാമരണം' നിയമവിധേയമാക്കിയത്. ഇത്തവണ അഞ്ചംഗ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ചിന്റേതാണ് വിധി. ആദ്യത്തെ വിധിന്യായത്തിന്റെയും അവസാന ഉത്തരം ഒന്നായിരുന്നുവെങ്കിലും അതിലേക്ക് എത്തിയ വഴികളും ന്യായങ്ങളും തെറ്റായിരുന്നു എന്ന് കൂടി അഞ്ചംഗ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

നേരത്തേ അരുണാ ഷാൻബാഗിന്റെ ദയാമരണം ആവശ്യപ്പെട്ട് പിങ്കി വിരാനി നൽകിയ ഹർജിയിൽ ആയിരുന്നു സുപ്രീംകോടതി ആദ്യമായി നിഷ്ക്രിയ ദയാമരണം നിയമവിധേയമാക്കിയത്. 1973 നവംബർ 27 ന് വൈകിട്ട് മുംബൈയിലെ കിങ് എഡ്വാർഡ് 9 മെമ്മോറിയൽ ഹോസ്പിറ്റലിലെ സ്റ്റാഫ് നഴ്സ് അരുണ രാമചന്ദ്ര ഷാൻബാഗ് അവിടത്തെതന്നെ തൂപ്പുകാരനാൽ ആക്രമിക്കപ്പെട്ടു. ആക്രമണത്തിനിടയിൽ അവരെ പട്ടിയുടെ തുടൽ ചങ്ങല കഴുത്തിൽ മുറുക്കി ശ്വാസംമുട്ടിച്ചു. ഓക്സിജൻ പ്രവാഹം നിലച്ച് തലച്ചോർ പ്രവർത്തനരഹിതമായി ബോധരഹിതയായി രക്തത്തിൽ കുളിച്ചു കിടന്ന നിലയിൽ അരുണയെ പിറ്റേന്ന് രാവിലെ ആശുപത്രിയിലെ ഒരു ജോലിക്കാരൻ കണ്ടെത്തി. അടുത്ത മാസം അതേ ആശുപത്രിയിലെ ഒരു ഡോക്ടറുമായി അവരുടെ വിവാഹം നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുകയായാരുന്നു. 1980 മുതൽ അരുണയുടെ കേസ് പിന്തുടരുകയും 'അരുണയുടെ കഥ' (Aruna's story) എന്ന പേരിൽ ഒരു പുസ്തകം എഴുതുകയും അവരെ സന്ദർശിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്ന പിങ്കി വിരാനി അരുണക്ക് ദയാമരണം ആവശ്യപ്പെട്ട് സുപ്രീംകോടതിയെ സമീപിച്ചു. ദുരന്തം സംഭവിച്ച് 37 വർഷം പിന്നിട്ടിരുന്നു അപ്പോൾ, അരുണക്ക് അറുപതിനടുത്തതായി പ്രായം. അരുണയുടെ ദയാമരണം സുപ്രീംകോടതി അനുവദിച്ചില്ലെങ്കിലും നിഷ്ക്രിയ ദയാമരണം ഇന്ത്യയിൽ അനുവദിച്ചു. 2015 ലാണ് അരുണ സ്വാഭാവിക മരണത്തിന് കീഴ്പ്പെടുന്നത്.

ദയാവധത്തെ ആക്ടീവ് എന്നും പാസീവ് എന്നും രണ്ടായി തരംതിരിക്കാം. അതോടൊപ്പം വളന്ററി എന്നും നോൺ വളന്ററി എന്നും കൂടി വിഭജനം നിലവിലുണ്ട്. മരണം ആഗ്രഹിക്കുന്ന വ്യക്തിയിൽ അതിനുള്ള മരുന്ന് ഉപയോഗിച്ച് മരണം ഉറപ്പാക്കുന്നതാണ് ആക്ടീവ് ദയാമരണം . അതേസമയം ജീവൻ രക്ഷാ മരുന്നുകളും ഉപകരണങ്ങളും പിൻവലിച്ച് മരണം വേഗത്തിലാക്കുന്നതാണ് പാസിവ്. രണ്ടാമത്തേതിൽ ജീവൻ നിലനിർത്തുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ അഭാവമാണ് മരണം വേഗത്തിലാക്കുന്നത്. പ്രത്യേക നിയമം വഴി അനുവദിച്ചിട്ടുള്ള രാജ്യങ്ങളിൽ ഒഴികെ ആക്ടീവ് യൂത്തനേസിയ നിയമവിരുദ്ധമാണ്.

രോഗിയുടെ അനുവാദത്തോടുകൂടിയുള്ളതാണ് വളന്ററി ദയാമരണം. അനുവാദത്തിന്റെ അഭാവത്തിൽ അത് നോൺ വളന്ററിയും ആകുന്നു. കൂടുതൽ നിയമ പ്രശ്നങ്ങൾ ഉയരുക രണ്ടാമത്തേതിൽ ആണ്. ആക്ടിവ് ദയാമരണം നിയമവിധേയമായ രാജ്യങ്ങൾ നെതർലൻഡ്സ്, സ്വിറ്റ്സർലൻഡ്, ബെൽജിയം, അൽബേനിയ എന്നിവയാണ്. ഒപ്പം യു.എസിലെ വാഷിങ്ടൺ, ഒറിഗോൺ, മൊണ്ടാന എന്നീ സ്റ്റേറ്റുകളിലും അനുമതിയുണ്ട്. നെതർലൻഡ്സിൽ ടെർമിനേഷൻ ഓഫ് ലൈഫ് ഓൺ റിക്വസ്റ്റ് ആൻഡ് അസിസ്റ്റഡ് സൂയിസൈഡ് റിവ്യൂ പ്രൊസീജേഴ്സ് ആക്ട് 2002 (Termination of life on request and assisted suicide review procedures act) അനുസരിച്ച് നിയമം അനുശാസിക്കുന്ന മാർഗ നിർദേശങ്ങൾ പാലിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ദയാമരണവും വൈദ്യശുശ്രൂഷകന്റെ സഹായത്തോടെയുള്ള ആത്മഹത്യയും അനുവദനീയമാണ്.

സ്വിറ്റ്സർലൻഡിൽ അല്പം വ്യത്യസ്തമായ സാഹചര്യം ആണ് നിലവിലുള്ളത്. അവിടെ ദയാമരണം നിയമവിരുദ്ധമാണെങ്കിലും ആത്മഹത്യയെ സഹായിക്കുന്നത് സ്വാർഥമായ താൽപര്യത്തോടെയല്ല എങ്കിൽ അത് കുറ്റകരം അല്ല. അതിൽ ഡോക്ടർ, സാധാരണമനുഷ്യർ എന്ന വ്യത്യാസം ഒന്നും ഇല്ല. മറ്റൊരു പ്രത്യേകതകൂടി ഉള്ളത് ഗുണഭോക്താക്കൾ സ്വിസ് പൗരന്മാരാകണം എന്ന നിർബന്ധവും ഇല്ല. അതുകൊണ്ടാണ് ബ്രിട്ടനിൽനിന്ന് നൂറുകണക്കിന് രോഗികൾ സ്വിറ്റ്സർലൻഡിലേക്ക് സ്വയംഹത്യക്ക് വേണ്ടി വിമാനം കയറുന്നത്. ദയാമരണം അംഗീകരിച്ച രണ്ടാമത്തെ യൂറോപ്യൻ രാജ്യമാണ് ബെൽജിയം. മരണം

ആഗ്രഹിക്കുന്ന രോഗി സുബോധത്തോടെ ആ ആഗ്രഹം പ്രകടിപ്പിക്കുകയും അത് ആവർത്തിക്കുകയും വേണം എന്നു മാത്രം. യു.എസിലെ മേൽപറഞ്ഞ മൂന്നു സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ വൈദ്യശുശ്രൂഷകന്റെ സഹായത്താലുള്ള മരണം നിയമവിധേയമാണ്. ഇംഗ്ലണ്ട് 2006 മേയിൽ ഇതിനായുള്ള നിയമ പരിശ്രമത്തെ പരാജയപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. ഏറ്റവും അവസാനം 2011 ജനുവരിയിൽ ഫ്രാൻസിൽ ദയാമരണം നിയമവിധേയമാക്കാനുള്ള ശ്രമം സെനറ്റിൽ പരാജയപ്പെട്ടു.

ലോകത്തിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട എല്ലാ നിയമങ്ങളെയും ഇവിടത്തെതന്നെ ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മുൻ കേസുകളും ഭരണഘടനാ വകുപ്പുകളും എല്ലാം വിശദമായി പരിശോധിച്ച സുപ്രീംകോടതി ഇവിടെ നിഷ്ക്രിയ ദയാമരണം അനുവദിക്കാം എന്ന ഒരു തീരുമാനത്തിലാണ് എത്തിച്ചേർന്നത്. പിങ്കി വിരാനി കേസിൽ മാർകണ്ഡേയ കട്ജുവും ഗ്യാൻ സുധ മിശ്രയും ചേർന്ന ബെഞ്ച് ഈ വിഷയത്തിൽ ഒരു നിയമം വരുന്നത് വരെ പിന്തുടരേണ്ട വിശദമായ നടപടിക്രമങ്ങളും നിർദ്ദേശിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ, പ്രസ്തുത നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഇപ്പോൾ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് റദ്ദാക്കുകയും പുതിയ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. നേരത്തേയുള്ള വിധിപ്രകാരം ഒരു രോഗിക്ക് ദയാമരണം അനുവദിക്കണോ വേണ്ടയോ എന്ന് തീരുമാനിക്കാനുള്ള അധികാരം സുപ്രീംകോടതി നൽകിയത് ഹൈക്കോടതികൾക്കാണ്. അതനുസരിച്ച് ചീഫ്ജസ്റ്റീസ് തനിക്ക് മുമ്പാകെ വരുന്ന അപേക്ഷയിൽ തീരുമാനം എടുക്കാനായി രണ്ടിൽ കുറയാത്ത ജഡ്ജിമാരുടെ ബെഞ്ചിലേക്ക് ഈ അപേക്ഷ റഫർ ചെയ്യുന്നു. അവർ തീരുമാനം എടുക്കുന്നതിനു മുമ്പായി മൂന്നംഗ ഡോക്ടർമാരുടെ വിദഗ്ധ ഉപദേശം തേടുന്നു. ഡോക്ടർമാരുടെ ഈ പാനലിൽ ഒരാൾ മനോരോഗ വിദഗ്ധനും മറ്റൊരാൾ നാഡീരോഗവിദഗ്ധനും പിന്നെയുള്ള ആൾ ഫിസിഷ്യനും ആകുന്നതാണ് അഭികാമ്യം. ഇതിനായി ബന്ധപ്പെട്ട ഭരണകൂടവുമായി ആലോചിച്ച് ഡോക്ടർമാരുടെ ഒരു പാനൽ രൂപവത്കരിക്കുകയും അവരുടെ ഫീസ് നിശ്ചയിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. ഈ വിദഗ്ധ ഡോക്ടർമാർ രോഗിയെ പരിശോധിച്ച് വിശദ റിപ്പോർട്ട് ബെഞ്ചിന് സമർപ്പിക്കണം. ഹൈക്കോടതി ബെഞ്ച്

ഈ റിപ്പോർട്ട് സഹിതം രോഗിയുടെ ബന്ധുക്കൾക്കും അടുത്ത സുഹൃത്തുക്കൾക്കും സ്റ്റേറ്റിനും നോട്ടീസ് നൽകണം. മേൽപറഞ്ഞവരെ എല്ലാം വിശദമായി കേട്ട ശേഷം ഡോക്ടർമാരുടെ റിപ്പോർട്ട് കൂടി പരിഗണിച്ചാണ് കോടതി തങ്ങളുടെ വിധി പുറപ്പെടുവിക്കേണ്ടത്. ഈ വിഷയത്തിൽ ഒരു നിയമനിർമാണം ഉണ്ടാകുന്നതുവരെ ഇന്ത്യ മുഴുവൻ ഈ ഒരു നടപടിക്രമം ആണ് പിന്തുടരേണ്ടത് എന്ന് കൂടി സുപ്രീംകോടതി നിർദേശിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ, പുതിയ അഞ്ചംഗ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ചിന്റെ മാർഗനിർദേശപ്രകാരം ഉത്തരവാദിത്തങ്ങളും ചുമതലകളും ഡോക്ടർമാർക്ക് കൈമാറിയിരിക്കുകയാണ്. ഡോക്ടർമാർക്കാണ് മേൽക്കൈ.

പുതിയ വിധിയനുസരിച്ച് ഒരു വ്യക്തിക്ക് ഭാവിയിൽ തനിക്ക് ചികിത്സിച്ച് ഭേദമാക്കാൻ കഴിയാത്ത അവസ്ഥ വന്നാൽ വൈദ്യസഹായം വേണ്ടെന്നു വെക്കാൻ വേണ്ടി ശാരീരികവും മാനസികവുമായി ആരോഗ്യവാനായ അവസ്ഥയിൽ വിൽപത്രം എഴുതിവെക്കാം. ജുഡീഷ്യൽ മജിസ്ട്രേറ്റ് ആണ് ഈ രേഖ സൂക്ഷിച്ചുവെക്കേണ്ടത്. അത്തരം ഒരു സാഹചര്യം വന്നു എന്ന് ചികിത്സിക്കുന്ന ഡോക്ടറിന് ബോധ്യം വരുന്ന പക്ഷം മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ അടുത്ത് നിന്ന് ഈ രേഖയുടെ ആധികാരികതയും ശരിയും ഡോക്ടർ ഉറപ്പ് വരുത്തണം. അതിനുശേഷം രോഗിയുടെ അടുത്ത ബന്ധുക്കളെ ഈ വിഷയം പറഞ്ഞു ബോധ്യപ്പെടുത്തണം. ചികിത്സയുടെ സ്വഭാവം, രോഗിയുടെ ആരോഗ്യാവസ്ഥയിലുണ്ടായിരുന്ന ഇച്ഛ, ഇനി വൈദ്യസഹായം തുടർന്നാലും ലഭിക്കാൻ പോകുന്ന ഫലം എന്നിവയെല്ലാം ബോധ്യപ്പെട്ടശേഷവും വൈദ്യസഹായം പിൻവലിക്കുന്നതാണ് നല്ലത് എന്ന് ബന്ധുക്കൾ തീർച്ചപ്പെടുത്തുകയും ഉറച്ച തീരുമാനത്തിൽ എത്തുകയും ചെയ്തു എന്ന് ഡോക്ടർക്ക് ഉത്തമബോധ്യം വരണം. ചികിത്സിക്കുന്ന ഡോക്ടറിന്റെ ഉത്തരവാദിത്തം അവിടംകൊണ്ടും അവസാനിക്കുന്നില്ല. ആശുപത്രിയിലെ ചികിത്സാവിഭാഗം തലവനും ചുരുങ്ങിയത് മൂന്ന് തീവ്ര പരിചരണ വിഭാഗങ്ങളിൽ നിന്ന് ഇരുപതിൽ കുറയാത്ത വർഷം പ്രവൃത്തിപരിചയമുള്ള ഡോക്ടർമാർ അടങ്ങിയ ഒരു മെഡിക്കൽ ബോർഡ് രൂപവത്കരിക്കണം. ഈ മെഡിക്കൽ

ബോർഡ് രോഗിയെ സന്ദർശിക്കുകയും വൈദ്യസഹായം പിൻവലിക്കണോ വേണ്ടയോ എന്നതിനെ സംബന്ധിച്ച് ഒരു പ്രാഥമിക റിപ്പോർട്ട് നൽകുകയും വേണം. മെഡിക്കൽ ബോർഡ് അനുകൂല റിപ്പോർട്ട് ആണ് നൽകുന്നത് എങ്കിൽ ഡോക്ടർ ഉടൻതന്നെ ജില്ലാ കലക്ടറെ വിവരം അറിയിക്കുകയും അദ്ദേഹം ഇതേപോലെ നിഷ്പക്ഷരായ ഡോക്ടർമാർ അടങ്ങിയ ഒരു മെഡിക്കൽ ബോർഡിനെ രൂപവത്കരിക്കണം. ഈ മെഡിക്കൽ ബോർഡ് രോഗിയെ സന്ദർശിക്കുകയും വിൽപത്രം നടപ്പിലാക്കുന്നതിന് അനുകൂലമായ റിപ്പോർട്ട് നൽകുകയും ആണെങ്കിൽ ജുഡീഷ്യൽ മജിസ്ട്രേറ്റിനു വിവരം നൽകുകയും അദ്ദേഹം രോഗിയെ സന്ദർശിക്കുകയും അവസാനം വൈദ്യസഹായം പിൻവലിക്കുന്നതിനുള്ള തീരുമാനം നടപ്പിലാക്കാനുള്ള അന്തിമ അനുമതി നൽകുകയും ചെയ്യുന്നു. ഒരു വിൽപത്രം എഴുതിയില്ലെങ്കിലും നടപടിക്രമം ഇതുതന്നെയാണ്. മെഡിക്കൽ ബോർഡ് വൈദ്യസഹായം പിൻവലിക്കാനുള്ള അനുമതി നൽകിയില്ല എങ്കിൽ മജിസ്ട്രേറ്റിന് ഡോക്ടർക്കും അടുത്ത ബന്ധുവിനും ഹൈക്കോടതിയെ സമീപിക്കാനായി അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്. നേരത്തേ, എല്ലാ അധികാരവും ചുമതലകളും ഹൈക്കോടതിക്കാണ് നൽകിയിരുന്നത് എങ്കിൽ ഈ വിധിന്യായത്തിലൂടെ അതെല്ലാം മെഡിക്കൽ ബോർഡിലും ചികിത്സിക്കുന്ന ഡോക്ടറിലും നിക്ഷിപ്തമാക്കിയിരിക്കുന്നു എന്നതാണ് വ്യത്യാസം.

നൈതികവും ധാർമികവും നിയമപരവുമായ ഒട്ടേറെ ചോദ്യങ്ങൾ ഈ വിധിന്യായം ഉയർത്തുന്നുണ്ട്. ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടാണ് ദയാമരണം എല്ലായ്പ്പോഴും ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടാറുള്ളത്. ഈ കേസിൽ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തോടൊപ്പം അന്തസ്സായി മരിക്കാനുള്ള അവകാശം കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി. നിഷ്ക്രിയ ദയാമരണം അനുവദിക്കുന്നതിന് കോടതി കണ്ടെത്തിയ ന്യായം ഒരാളുടെ ജീവൻ രക്ഷിക്കുന്നതിനു ധാർമികമായി ചുമതല ഉണ്ടെങ്കിൽപോലും അത് ചെയ്യാതിരിക്കുന്നത് നിയമപരമായി ഒരു കുറ്റമല്ല എന്നാണ്. ഇവിടെ നാം അവകാശത്തെയും ചുമതലകളെയും അവയുടെ പരസ്പര ബന്ധത്തെയും ഒന്ന് പരിശോധിക്കേണ്ടതുണ്ട് സുപ്രീംകോടതിയുടെ നിരീക്ഷണം മുഴുവൻ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത് ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം

ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം നൽകിയിരിക്കുന്നു എന്ന തത്ത്വത്തിലാണ്. ഇവിടെ നാം പലപ്പോഴും മറന്നുപോകുന്നത് ഇന്ത്യ എന്ന രാജ്യവും ഭരണഘടനയും 21-ാം അനുച്ഛേദം ഒന്നും ഇല്ലെങ്കിലും നമുക്ക് ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം ഉണ്ടായിരിക്കും എന്ന യാഥാർത്ഥ്യമാണ്. മനുഷ്യന്റെ അടിസ്ഥാന സ്വാഭാവിക അവകാശത്തെ ഭരണഘടന അംഗീകരിക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഈ തത്ത്വം ഓർമ്മിപ്പിച്ചത് ഒരു ന്യായാധിപൻ എന്നതിനപ്പുറം ഇന്ത്യ കണ്ട എക്കാലത്തെയും മികച്ച നിയമ തത്ത്വചിന്തകൻ (legal philosopher) എന്ന് വിശേഷിപ്പിക്കാവുന്ന ജസ്റ്റീസ് എച്ച്.ആർ.ഖന്നയാണ്. അടിയന്തരാവസ്ഥകാലത്ത് ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തെയും അത് കോടതിയിൽ ചോദ്യം ചെയ്യാനുള്ള അവകാശത്തെയും പോലും ഭരണകൂടം എടുത്തുകളഞ്ഞത് ഭൂരിപക്ഷ ജഡ്ജിമാർ അംഗീകരിച്ചപ്പോൾ അതിൽ വിയോജിച്ച് എഴുതിയ വിധി ന്യായത്തിൽ അദ്ദേഹം ഈ ആശയം അവതരിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. രാഷ്ട്രത്തിന്റെ സൗജന്യമാണ് ഈ അവകാശം എന്ന് നാം തെറ്റിദ്ധരിച്ചാൽ അത് തിരിച്ചെടുക്കാനുള്ള രാഷ്ട്രത്തിന്റെ അവകാശത്തെയും നമുക്ക് അംഗീകരിക്കേണ്ടിവരും. എല്ലാ അവകാശങ്ങൾക്കും വിപരീതമായി മറ്റൊരാളിൽ നിക്ഷേപിക്കുന്ന ഉത്തരവാദിത്തവും കടമയും ഉണ്ട്. അങ്ങനെയുള്ള കടമയിൽ അപരന്റെ ജീവൻ ഹനിക്കാതിരിക്കുക എന്ന പാസിവ് ഉത്തരവാദിത്തം മാത്രമല്ല മറിച്ച് അയാളുടെ അവകാശം സംരക്ഷിക്കാൻ ആവുന്നത് ചെയ്യുക എന്ന ക്രിയാത്മകമായ ഉത്തരവാദിത്തവും ഉണ്ട്. നിയമം അംഗീകരിച്ചതുകൊണ്ടല്ല അവകാശം ലഭ്യമായത് എന്നതുപോലെ തന്നെ കടമകളിലെ വീഴ്ച നിയമപരമായി ശിക്ഷാർഹമാക്കിയിട്ടില്ല എന്നതുകൊണ്ട് മാത്രം ഈ ഉത്തരവാദിത്തങ്ങൾ ഇല്ലാതാകുന്നുമില്ല. ഒരാളുടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തെ ഹനിക്കാൻ അതൊരു ന്യായീകരണവും ആകുന്നില്ല.

മനുഷ്യന്റെ സ്വാഭാവിക അവകാശത്തെ നിയന്ത്രിക്കണം എങ്കിൽ അതിനു ഒരു നടപടിക്രമം ഉണ്ടായാൽ പോരാ, ഉപോൽബലകമായി അതിനുള്ള അധികാരവും വേണം. ഇവിടെ നിഷ്ക്രിയ ദയാമരണം നടപ്പിലാക്കാൻ കോടതി ഒരു നടപടിക്രമം നിർദ്ദേശിക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്തത്. ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തെ എടുത്തുകളയാൻ പറയുന്നത് എന്ത് അധികാരത്തിന്റെ

അടിസ്ഥാനത്തിലാണ്? അരുണയുടെ കേസിൽ ഒരാൾ അബോധാവസ്ഥയിൽ ആകുന്ന അവസ്ഥയിൽ അയാൾക്ക് വേണ്ടി മറ്റൊരാൾ തീരുമാനം എടുക്കുകയായിരുന്നു എങ്കിൽ ഇവിടെ ഒരു വ്യക്തിക്ക് ആരോഗ്യവും സ്ഥിരബുദ്ധിയുമുള്ള സമയത്തുതന്നെ തീരുമാനം എടുത്തു രേഖപ്പെടുത്തിവെക്കാം എന്ന ഒരു അവകാശമാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്. ഈ വിധിന്യായത്തിൽതന്നെ ഒരാളുടെ ശരീരത്തെ സംബന്ധിച്ച് തീരുമാനം എടുക്കാനുള്ള അവകാശം അയാൾക്ക് മാത്രമാണ് എന്ന് നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. അതിലുള്ള മൗലികമായ ഒരു പ്രശ്നം നേരത്തേ പറഞ്ഞപോലെ ജീവിതം നമ്മുടെ ഇച്ഛകൊണ്ട് നേടിയെടുത്ത ഒരു അവകാശം അല്ലാതിരിക്കുന്നിടത്തോളം അത് ഹനിക്കാനുള്ള അവകാശവും നമുക്ക് ഉണ്ടാവില്ല എന്നത് കോടതി പരിഗണിക്കുന്നില്ല എന്നതാണ്. ഒരാൾ ആരോഗ്യത്തോടെ ഇരിക്കുന്ന സമയത്തെ അയാളുടെ ഹിതംതന്നെയാകണം അയാളുടെ അനാരോഗ്യകരമായ അവസ്ഥയിലും എന്ന് ഒരിക്കലും പ്രതീക്ഷിച്ചു കൂടാ. അത്തരമൊരു സാഹചര്യത്തിൽ അയാൾ നേരത്തേ എഴുതിവെച്ച രേഖയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തീരുമാനം എടുക്കാൻ മറ്റുള്ളവർക്ക് അധികാരം നൽകുക എന്ന് പറയുന്നത് അയാളുടെ ശരീരത്തിൽ അപരർക്ക് അധികാരം നൽകുക എന്നതുതന്നെയാണ്. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ അയാൾ അബോധാവസ്ഥയിൽ ആണ് എന്നതുകൊണ്ട് മാത്രം മറ്റൊരാൾക്ക് അയാളുടെ ആ അവകാശം അയാൾക്കുവേണ്ടി വിനിയോഗിക്കാൻ സാധിക്കുമോ? അവകാശം നാം പലപ്പോഴും തെറ്റിദ്ധരിക്കുന്നതുപോലെ ഒരു പ്രവൃത്തി മാത്രമല്ല. ആ അവകാശം എങ്ങനെ വിനിയോഗിക്കണം എന്ന് തീരുമാനിക്കാനുള്ള അയാളുടെ അധികാരത്തെ കൂടി വിവക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. അയാൾക്ക് മാത്രം ലഭ്യമായ ഈ അധികാരം എങ്ങനെ മറ്റൊരാൾക്ക് അയാളുടെ മേൽ പ്രയോഗിക്കാൻ സാധിക്കും?

നല്ല ബുദ്ധിയും ആരോഗ്യവും ഉള്ളവരെ മാത്രമേ സമൂഹത്തിന് ആവശ്യമുള്ളൂ എന്ന ഒരു ചിന്തയും കൂടി ഈ വിധി പങ്കുവെക്കുന്നുണ്ട്. അല്ലാത്തവർ എല്ലാം മരിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവരാണ് എന്നത് ബുദ്ധിയും ആരോഗ്യവും ഉള്ളവരുടെ ചിന്തയാണ്. അത് അങ്ങനെതന്നെയാകണം എന്ന്

ഒരു നിർബന്ധവും ഇല്ല. അവർ ജീവിതത്തിലേക്ക് തിരിച്ചുവരണമെന്ന് ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല എന്ന് ആർക്ക് പറയാൻ സാധിക്കും ? തനിക്കിഷ്ടപ്പെട്ട ഭക്ഷണത്തോടും സംഗീതത്തോടും പ്രതികരിക്കുന്ന അരുണ ജീവിതത്തെ വെറുത്തിരുന്നു എന്ന് പറയാൻ സാധിക്കുമോ ? അവരുടെ കാര്യത്തിൽ തന്നെ പിങ്കി വിരാണിയും ആശുപത്രി അധികൃതരും രണ്ട് അഭിപ്രായമാണ് പറഞ്ഞത്. അങ്ങനെ എങ്കിൽ അതിൽ നിന്ന് ഏതാണ് അവർക്ക് ഏറ്റവും അനുയോജ്യമായ തീരുമാനം എന്ന് കോടതി എങ്ങനെ ഒരു നിഗമനത്തിൽ എത്തും ? കോടതിയിൽ വാദിച്ചു തീരുമാനിക്കേണ്ടതാണ് ഒരാളുടെ ജീവന്റെ നിലനിൽപ് എന്നത് ഉൾക്കൊള്ളിക്കാൻ പ്രയാസമുള്ള ഒരു വാദമാണ്.

ഒരു രോഗിക്ക് നിഷ്ക്രിയ ദയാമരണം അനുവദിക്കണോ എന്ന കാര്യത്തിൽ അവസാന തീരുമാനം എടുക്കാനുള്ള അവകാശം നൽകിയിരിക്കുന്നത് ഡോക്ടറിനും മജിസ്ട്രേറ്റിനുമാണ്. മറ്റെല്ലാ സ്ഥാപനങ്ങളും അഴിമതിക്ക് വിധേയരായവരും താഴ്ന്ന ധാർമികതയും പുലർത്തുന്നവരും ആയതു കൊണ്ടാണോ ചികിത്സിക്കുന്ന ഡോക്ടറിനോട് ഒപ്പം മജിസ്ട്രേറ്റിനെ കൂടി അന്തിമ വിധി നിർണയിക്കാൻ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത് എന്നറിയില്ല. താരതമ്യേന ഭേദം എന്നാണ് ഉദ്ദേശിച്ചതെങ്കിൽ ഒരുപക്ഷേ നമുക്ക് അംഗീകരിക്കാൻ സാധിച്ചേക്കും. അല്ലാതുള്ള പവിത്രത നീതിന്യായ സംവിധാനത്തിൽ ആരോപിക്കുന്നത് ഇന്നത്തെ കാലത്ത് സാഹസമായിരിക്കും.

ദയാമരണം അനുവദിക്കണോ വേണ്ടായോ എന്നത് ഒരു നിയമപ്രശ്നം അല്ല. അതൊരു നയപരമായ തീരുമാനം ആണ്. നയപരമായ തീരുമാനം എടുക്കാനുള്ള അധികാരം കോടതികൾക്കില്ല. ഇവിടെ അത്തരം ഒരു തീരുമാനം എടുക്കാൻ കോടതി ഭരണകൂടത്തെ നിർബന്ധിക്കുകയും അതിനായി നിയമനിർമ്മാണം നടത്താൻ ആവശ്യപ്പെടുകയും ആണ് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. മുമ്പ് ലോ കമീഷൻതന്നെ അത്തരമൊരു നിർദ്ദേശം നൽകിയത് അന്നത്തെ ഭരണകൂടം അംഗീകരിച്ചിരുന്നില്ല. കേസ് പരിഗണിക്കുന്ന സമയത്ത് 'ലിവിങ്ങ് വിൽ' നിയമവിധേയമാക്കുന്നതിനെ കേന്ദ്ര സർക്കാർ എതിർത്തിരുന്നു. കൂടാതെ

ഇത്തരം രോഗികളുടെ വൈദ്യസഹായം പിൻവലിച്ച് അവരെ ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഒരു കരട് നിയമം (‘The Management of Patients with Terminal illness-Withdrawal of Medical Life Support Bill) ലോ കമ്മീഷന്റെ നിർദ്ദേശങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ തയ്യാറാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ് എന്നും അത് അന്തിമഘട്ടത്തിലാണ് എന്നും കേന്ദ്രം അറിയിച്ചെങ്കിലും അത് കണക്കിലെടുക്കാൻ സുപ്രീംകോടതി തയാറായില്ല. പകരം ഭരണഘടനയുടെ അനുച്ഛേദം 142 ഉപയോഗിച്ച് നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുകയായിരുന്നു. ഇതുപ്രകാരം പാർലമെന്റ് പ്രസ്തുത വിഷയത്തിൽ നിയമം നിർമ്മിക്കുന്നതുവരെ ഈ കോടതി നിർദ്ദേശങ്ങൾ രാജ്യത്ത് നിയമമായി നിലനിൽക്കും. നയപരമായ ഒരു വിഷയത്തിൽ പാർലമെന്റിനെ മറികടന്ന് നിയമനിർമ്മാണത്തിലേക്ക് കടക്കുന്ന ജുഡീഷ്യറിയുടെ സമീപനത്തിന്റെ ഏറ്റവും അവസാനത്തെ ഉദാഹരണം കൂടിയായി മാറുന്നുണ്ട് ഈ ന്യായാധിപനിർമ്മിത നിയമം (Judge made law). എല്ലാം തീരുമാനിക്കാനും നിയന്ത്രിക്കാനും അധികാരം ഉണ്ട് എന്ന ഏകാധിപത്യ മനോഭാവത്തിലേക്ക് കോടതികൾ എത്തിച്ചേരുന്നത് ഒരു നല്ല പ്രവണതയല്ല.

മനുഷ്യന്റെ അറിവിനും കഴിവിനും എല്ലാം ഉപരിയായി ഇന്നും പലതും അജ്ഞാതമായ അത്ഭുതങ്ങൾ ആയി നിലവിലുണ്ട്. ജനനവും മരണവും അതിലെ ഏറ്റവും സാധാരണമായ സംഗതികൾ ആണ്. മരണത്തിലേക്കുള്ള ആവേഗം വർധിപ്പിക്കാൻ കോടതി നിർദ്ദേശിച്ച ഒരു രോഗി ജീവിത്തിലേക്ക് തിരിച്ചു വരില്ല എന്ന് ഉറപ്പിച്ചു പറയാൻ സാധിക്കുമോ ? അരുണയുടെ കേസിലെ വിധിന്യായത്തിൽ ഇരുപതോളം വർഷത്തിനുശേഷം അങ്ങനെ ജീവിതത്തിലേക്ക് തിരിച്ചുവന്ന ഒരാളുടെ ഉദാഹരണം പറയുന്നുണ്ട്. തന്റെ ശരീരം എന്ത് ചെയ്യണം എന്ന് തീരുമാനിക്കാനുള്ള അവകാശം അതത് വ്യക്തികൾക്ക് തന്നെയാണെങ്കിലും സ്വന്തം ജീവൻ അവസാനിപ്പിക്കാനുള്ള അവകാശം ഇല്ല. അതുകൊണ്ടാണ് ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തിൽ മരിക്കാനുള്ള അവകാശം പെടില്ല എന്നു പറയുന്നതും ആത്മഹത്യ ഒരു ക്രിമിനൽ കുറ്റമായി കണക്കാക്കുന്നതും. ഇന്ന് സുപ്രീംകോടതിയുടെതന്നെ നിർദ്ദേശത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആത്മഹത്യാശ്രമം ഫലത്തിൽ ഒരു കുറ്റകൃത്യം അല്ലാതായി മാറിയിട്ടുണ്ട്. ആത്മഹത്യ ചെയ്യാൻ

ശ്രമിക്കുന്നവർക്ക് സാന്ത്വനം നൽകുകയാണ് വേണ്ടതാണ്; നിയമ തത്ത്വങ്ങളെ നീതിന്യായ സംവിധാനങ്ങൾ തന്നെ അട്ടിമറിക്കുകയല്ല.

ദയാമരണം അനുകൂലിക്കുന്നവർ ഉയർത്തുന്ന മറ്റൊരു വാദം ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം കേവലമായ നിലനിൽപല്ല, മറിച്ച് അന്തസ്സോടെയുള്ള ജീവിതം ആണെന്നാണ്. ഈ വിധിന്യായത്തിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത് 'അന്തസ്സോടെയുള്ള മരണം' (die with dignity) എന്നാണ്. ഇവിടെ അവർ മറന്നുപോകുന്ന വസ്തുത ഈ അന്തസ്സ് എന്നത് ആപേക്ഷികം ആണ് എന്നതാണ്. പതിനാലിൽ താഴെയുള്ള ഒരു കുട്ടിയുടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തിൽ ആ കുട്ടിയുടെ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനുള്ള അവകാശം ആയിരിക്കും പരമ പ്രധാനം. എന്നാൽ മുതിർന്ന ഒരാളെ സംബന്ധിച്ച് അതാകണം എന്നില്ല. അയാൾക്ക്/ അവൾക്ക് തൊഴിൽ ആയിരിക്കാം ഒരുപക്ഷേ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തിലെ ഏറ്റവും പ്രധാന ഘടകം. ജീവച്ഛവമായി കിടക്കുന്നവരുടെ അന്തസ്സായി ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം എന്നാൽ ഏറ്റവും നല്ല പരിചരണവും ചികിത്സയും എന്നാണ് അർഥം. ഓജസ്സുള്ള ഒരാളുടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശങ്ങളെല്ലാം ഇവരും അനുഭവിക്കണം എന്നും അങ്ങനെ അനുഭവിക്കാൻ അവർക്ക് കഴിവില്ല എന്നതുകൊണ്ട് മാത്രം അവരുടെ ബാക്കി അവകാശം കൂടി ഹനിച്ച് മരണത്തിലേക്ക് എത്രയും പെട്ടെന്ന് തള്ളിവിടണം എന്ന് വാദിക്കുന്നത് ബാലിശം മാത്രമല്ല ക്രൂരംകൂടിയാണ്. നിരാലംബരും നിസ്സഹായരും സർവോപരി രോഗികളും ആയവർക്കും ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം ഉണ്ട്. അവർക്ക് മതിയായ ചികിത്സയും പരിചരണവും സാന്ത്വനവും നൽകി ആ അവകാശത്തെ സംരക്ഷിക്കാനുള്ള ബാധ്യത രാഷ്ട്രത്തിനും കോടതികൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള രാഷ്ട്ര സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും ഡോക്ടർമാർ ഉൾപ്പെടെയുള്ള വ്യക്തികൾക്കും സമൂഹത്തിനും ഉണ്ട്.

മാധ്യമം,

26 മാർച്ച് 2018.

Transparent Tax Administration

Ramesh Kr Yadav & Rohit Deo Jha

The crusade against black money and corruption continues to be amongst the top priorities of the Government. The journey which started with the setting-up of Special Investigation Team (SIT) on black money under the chairmanship of Justice M B Shah continues unabated.

Black money not only creates a fiscal dent in the coffers of the exchequer but it also corrupts the moral fabric of the society. Black money breeds corruption which is no less than a cancer to the society. Together they erode citizen's faith in democracy, diminishes the instinct for creativity and innovation, thereby wasting the talent of the entire nation.

The budget 2018 has taken forward the agenda of eradication of black economy and ushering in a transparent and accountable tax administration by another notch. The efforts made by the government with regard to creation of a transparent and fair system have yielded a discernible change in the ranking of India in 'Ease of Doing Business' index published by the World Bank. India jumped 30 places to breach the top 100 league. While positive change has been recorded across all 10 sub-indices, it is important to note the maximum change achieved in 'Paying Taxes' category, where India jumped from 172 to 119.

Green Shoots :

The green shoots of historical decisions like demonetization, implementation of GST etc have begun sprouting. The Economic Survey 2017- 18 notes that there has been a 50 percent increase in unique indirect taxpayers under the GST compared with the pre-GST system and on the direct tax front there has been an addition (over and above trend growth) of about 1.8 million in individual income tax filers since November 2016.

Demonetization helped in adding 85.51 lakhs new taxpayers as against 66.26 lakhs in the immediately preceding year. Today, effective tax payer base has increased to 8.27 crores. The actions undertaken by the ITD has led to impressive increase in the average tax buoyancy in the

personal income tax. The buoyancy in personal income tax of seven years preceding these two years averages to 1.1. However, the buoyancy in personal income tax for financial years 2016-17 and 2017-18 (RE) is 1.95 and 2.11 respectively.

Under Operation Clean Money (OCM), launched by the Central Board of Direct Taxes after demonetization, high risk persons were identified using advanced data analytics, including integration of data sources, relationship clustering and fund tracking for detailed investigations. The Operation stands on the three pillars of ‘honest taxpayers’,’citizen contribution’ and ‘continuous feedback on positive outcomes’. It, inter alia, enabled the ITD to e-verify the target deposits of cash with a low compliance burden on the tax payers.

A Finance Ministry Communique highlighted the quantum jump in enforcement actions based on demonetisation data i.e. 158 per cent increase in number of searches (from 447 to 1152 groups), 106 per cent increase in seizures (from Rs. 712 crore to Rs.1469 crore), 183 per cent increase in surveys (from 4422 to 12520) and 44 per cent increase in undisclosed income detected during survey action (from Rs. 9654 crore to Rs. 13920 crore).

Action under Benami Transactions (Prohibition) Amended Act, 2016

The Prohibition of Benami Properties Transactions Act, 1988 as amended by the Benami Transactions (Prohibition) Amendment Act, 2016 provides for provisional attachment and subsequent confiscation of benami properties besides rigorous imprisonment up to 7 years. The amended Act has widened the definition of what constituted a benami transaction. The ITD has set- up 24 dedicated Benami Prohibition Units (BPUs) all over the country. Due to intensive efforts undertaken by the department, properties worth more than Rs. 3,500 crore have been provisionally attached in more than 900 cases.

Black Money in Foreign Bank Accounts :

The Black Money (Undisclosed Foreign Income and Assets) and Imposition of Tax Act, 2015, with stringent penal provisions including rigorous imprisonment of 3-10 years, has been enacted to effectively deal with black money stashed away abroad. Tax evasion has been made

a predicate offence under Prevention of Money Laundering Act, 2002 (PMLA). Government has constituted a Multi-Agency Group (MAG) under the chairmanship of Chairman, CBDT for expeditious and coordinated investigation of Panama and Paradise paper leak cases. During last about three years, thousands of crores of rupees kept illegally in offshore banks by Indians, has been brought under tax ambit, despite several constraints. India has tax treaties with 148 countries inter alia for Exchange of Information on tax matters besides Mutual Legal Assistance Treaties in criminal matters with 39 countries. The net-work of such treaties is continuously being widened and strengthened.

The distance to frontier (DTF) measure shows the distance of each economy to the “frontier,” which represents the performance observed on each of the indicators across all economie

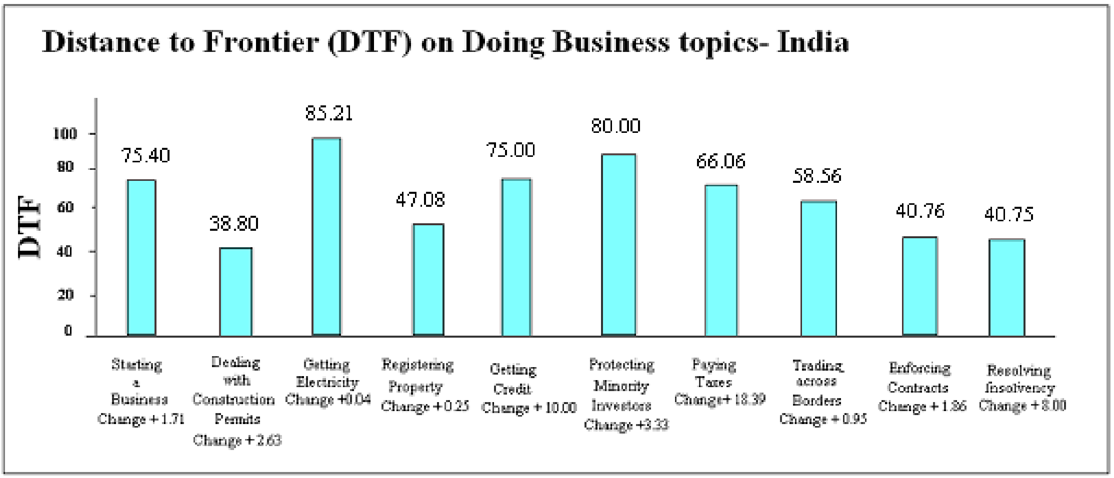

Action against Shell Companies :

Prevention of misuse of non- individual legal entities especially companies has been a major concern of the Income Tax Department. Shell companies have mushroomed over a period of time by abusing the simplified corporate procedures. Hundreds of companies are registered at a single address. Typically, they have low capital, single or no employee and directors who are individuals of no means. Further, one individual is director in more than dozens of companies. Over the years such shell companies have established a system of producing fake bills, providing

bogus share capital, bogus loan and for that matter they are used for faking any financial transaction. It is extremely hard to detect all shell companies due to their sheer number and when detected, it has been an arduous task to establish their nefarious and illegal activities under the existing evidentiary standards.

The Prime Minister's Office has constituted a Special Task Force (STF) under the Joint Chairmanship of Revenue Secretary and Secretary, Corporate Affairs, to oversee the drive against such companies with the help of various enforcement agencies. Co-ordinated action against these companies is being undertaken by different law enforcing agencies.

A slew of measures has been taken to crack down on domestic and foreign shell companies. These include, *inter alia,* enactment of the Black Money (Undisclosed Foreign Income and Assets) and Imposition of Tax Act, 2015, amendment of the Benami Transactions (Prohibition) Act, 1988, amendment of the Income tax Act, 1961 to introduce the concept of 'Place of Effective Management' (POEM) and amending Companies Act to incorporate the definition of 'beneficial ownership'. Further, to increase regulatory oversight, e-KYC of initial subscribers to a company is captured through "SPICe" (Simplified Proforma for Incorporating Company electronically). SPICe platform is used for allotment of PAN to the companies. Aadhaar seeding has been made compulsory for all the Directors of the Companies.

Ministry of Corporate Affairs (MCA) have undertaken a massive drive against shell companies. In 2017 around 2.24 lakh companies have been struck-off. Further, action against another 1.20 lakhs companies has been initiated. Restrictions have been imposed on operation of their bank accounts and transfer of moveable and immoveable properties. Around 3.09 lakh directors on the board of these companies have been affected by this action. Inquiries have revealed that around 3,000 individuals are directors in more than 20 companies each, which is beyond the limit prescribed under the law. While actions against such persons are being taken, the professionals found guilty of fraud etc are also being brought to book.

National Financial Reporting Authority (NFRA) is being set-up to examine financial statements of the companies, prescribe'Accounting Standards' and take disciplinary action against

errant professionals. An MoU has been signed between CBDT and MCA for regular and automatic data exchange. It will further ensure seamless PAN-CIN (Corporate Identity Number) and PAN-DIN (Director Identity Number) linkage for regulatory purposes.

Further, Govemrnent has introduced a Bill to amend the PMLA, 2002 through Finance Act, 2018 to include corporate frauds under Section 447 of Companies Act as scheduled offence under PMLA so that registrar of Companies, in suitable cases, would be able to report such cases for action by Enforcement Directorate under the PMLA.

Project Insight

Government has embarked upon a massive technology induction program to prevent revenue frauds and augment revenues through data mining and business analytics for a non-intrusive information-driven tax regime. The project INSIGHT of CBDT is one of the biggest data mining and business analytics projects in the country and is likely to go-live fully in 2018-19. The project aims to identify non- filers, prevent refund frauds, eliminate revenue loss due to false claims of deductions and promote voluntary compliance. INSIGHT has already identified more than 60 lakhs non- filers, leading to collection of more than Rs. 26,425 crores in taxes.

Budget 2018-19

This year’s proposals related to the direct taxes will have transformative effect on the Government’s agenda of clean economy. Budget proposals include, inter alia, rationalization of ‘Long-term Capital Gain’ (LTCG), checking the abuse of trust structure and mandatory filing of ITR by companies.

Tax Compliance

Special emphasis has been laid on tax compliance in the budget. The Finance Bill amends the provisions related to prosecution proceedings against a company for non-filing of the return. Existing provisions required tax payable of minimum Rs 3000 for prosecuting a person for such an offence. Now, irrespective of the fact that whether any tax is payable or not by a company, it will have to mandatorily file the return or face prosecution. This provision will promote compliance

by the companies. It would be an effective deterrence against mushrooming of shell companies.

Rationalization of LTCG

In the history of Income tax department, the tax exemption from LTCG has been one of the most abused provision. Thousands of crores of rupees have been claimed as bogus LTCG through investment in illiquid penny stocks in order to evade income tax on black money. Individuals have routed their unaccounted money in the garb of non-genuine LTCG in collusion with certain operators, who have managed transactions of sale and purchase of such penny stocks in the Stock Exchange.

Further, the Finance Minister in his budget speech noted that the tax exemption from LTCG has created a regime which is inherently biased against manufacturing and has encouraged diversion of investment to financial assets. He stated that the total amount of exempted capital gains from listed shares and units is around Rs. 3,67,000 crores as per returns filed for FY.16-17. Major part of this gain has accrued to corporates and LLPs. This has also led to significant erosion in the tax base resulting in revenue loss. The problem has been further compounded by abusive use of tax arbitrage opportunities created by these exemptions.

Over last few years, Income Tax Department has been at loggerheads with individuals who had benefited from these sham transactions. Former Minister of State for Finance Sh Santosh Gangwar said in the Parliament that the IT department has referred more than 140 unique scrips which were “apparently found having been manipulated” to SEBI. He further added that based on information received from the IT department and also through its own surveillance systems, SEBI had passed orders under section 1I(B) of the SEBI Act, 1992, in case of 13 such companies and debarred 1,336 entities.

These shares were generally allotted through private placements. In order to curb this menace of non-genuine LTCG, through the budget 2017-18 the government restricted the exemption from LTCG to those cases only where Security Transaction Tax (STT) had been paid at the time of acquisition, subject to certain exemptions. In order to rationalize the taxation regime on LTCG, the Finance Minister, in this year’s budget, has proposed to tax LTCG exceeding

Rs. 1 lakh at the rate of 10 per cent without allowing the benefit of any indexation. However, all gains upto 31st January, 2018 will be grandfathered.

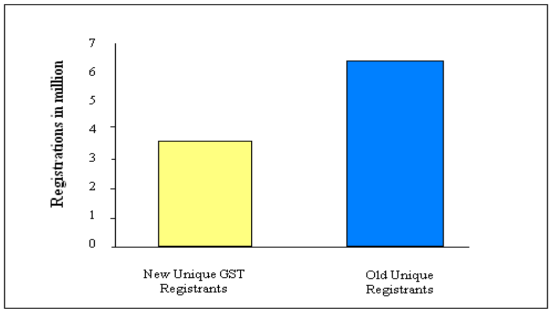

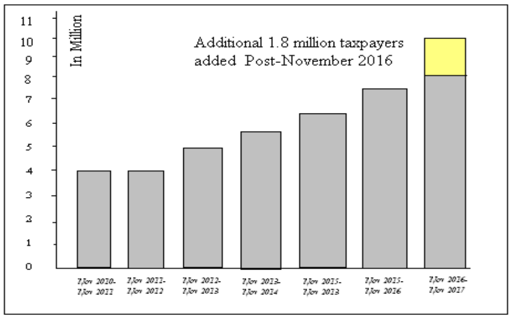

Faceless E-assessment :

Any sustainable transformation of governance structure towards a transparent and accountable architecture is not possible without properly regulating the scope of discretion. Besides being effective and efficient, the tool of e-governance comes very handy in creating a transparent and accountable system. ITD has been the pioneer in the field of use of e-governance tools for delivery of services. Schemes like e- TDS, e-filing of Income Tax Returns, Refund Banker, e-Payment of Taxes, Centralized Processing Centre and e-Assessment have not only reduced the cost of compliance for the asses see but have also helped department in ushering in an assessee-friendly, transparent and fair tax administration.

The Finance Minister while addressing the meeting of the Consultative Committee attached to the Ministry of Finance has stated that 97 per cent of the ITRs were filed electronically last year, out of which 92 per cent returns were processed within 60 days and 90 per cent refunds were also issued within 60 days. This shows the success of e-tools deployed by the IT department. The government had introduced e-assessment in 2016 on a pilot basis and extended it to 102 cities in 2017 with the aim to, inter alia, cut down the interface between the I-T department and

the taxpayers. In this budget the Finance Minister has proposed to roll out the E-assessment across the country. Going further on the agenda of minimizing the interaction between tax payers and tax administration, the Finance Minister has proposed to amend the Income-tax Act, 1961 to notify a new scheme for assessment where the assessment will be done in electronic mode which will almost eliminate person to person contact thereby leading to greater efficiency and transparency.

The fine print of the proposed faceless assessment procedure has not been unveiled yet. However, the Finance Bill gives glimpses of this path breaking initiative. Technology will be the major enabler for this project which is aimed at eliminating/ minimising the interface between the Assessing Officer and the assessee in the course of proceedings and optimising the utilisation of the resources through economies of scale and functional specialisation. Many foreign tax administrations like United Kingdom have largely a faceless interface with the taxpayer. Scrutiny enquiries are conducted by different teams at remote locations without interacting with the assessee. Faceless taxpayer interface will not only increase taxpayers' confidence in the tax administration but it would also eliminate their grievances against scrutiny process.

Curbing the Misuse of Trust Structure

The Comptroller and Auditor General (CAG) of India conducted the performance audit of assessment of private health care sector in 2012- 13 to 2015-16 during the period July 2016 to November 2016 and highlighted the alleged misuse of tax exemptions by trusts. Under the existing taxation regime, the income of trusts and other charitable institutions is exempt if the income earned by these organisations are used towards their stated objective.

Last year, the budget brought down the threshold on cash donation that can be received by charitable organisations to Rs 2000/- from Rs. 10,000/- However, there is no restriction on trusts and similar entities with regard to cash expenditure. This provision is misused to siphon off money in of form the cash expenditure from trusts. It is difficult to establish audit trail of cash expenditure. In order to control the cash economy and check the misuse of funds by trusts, this year budget has proposed that payments exceeding Rs *10,000/-* in cash shall be disallowed and the

same shall be subject to tax. Further, in order to improve the TDS compliance by these entities, the budget has proposed that in case of non-deduction of TDS, 30 per cent of the amount shall be disallowed and the same shall be taxed.

Many of the NGOs don’t have PAN. Further their office bearers also don’t have PAN. Thus, the audit of their income and expenditure remain outside the purview of the ITD. In order to bring these entities under the tax net, it has been proposed in the budget that every entity, not being an individual, which enters into any financial transaction of an amount aggregating to Rs.2.50 Lakh or more in a financial year, shall be required to apply for a PAN. It is also proposed that directors, partners, principal officers, office bearer or any person competent to act on behalf of such entities shall also apply for a PAN.

Miles to Go

On the call of the Prime Minister, in the month of November last year, a six-member task force under the convenorship of a’ CBDT member and with Chief Economic Advisor as permanent invitee has been constituted to review the Income-Tax Act 1961, and to draft a new Direct Tax Law in consonance with economic needs of the country, the direct tax system prevalent in various countries, and the international best practices. The multi expertise committee is mandated to submit their report within 6 months.

The blitz against the black money needs to transform itself into a sustained battle to be continued over the years through whole of the Government approach aimed at creating an ecosystem for *‘swachh dhan’* enabling all of us to celebrate *“imandari ka utsav”*. Increasing use of information technology and allocating higher resources (than today) on human resources development are the keys to a sustainable success of the tax department in the crusade against black money.

YOJANA

March 2018

Smart Cities Need Smart Villages

Shailaja Fennell, John Holmes, Bernie Jones

Prime Minister Narendra Modi announced the Smart Cities Mission in 2015 calling for a celebration of urbanisation. He hailed the mission as an opportunity to bring in "smart" interventions to upgrade India's growing cities. We make the case that smart cities need smart villages, for a spatial shift in India will require higher agricultural productivity, more energy (particularly renewable off-grid energy production), and diversification into non-agricultural income-generating activities (for instance, food processing, construction, businesses, and Services) to sustain such a mission.

We argue that current urbanisation trends in the context of the global goal of sustainable energy for all, bringing together the seventh goal of the Sustainable Development Goals (SDGS) and the Paris Agreement on Climate Change, raise questions for employment and sustainability policies. This important agenda is difficult to achieve due to the lack of affordable finance for companies, and the perverse costs associated with production of electricity and the current set of global energy subsidies. The largest subsidies are accounted for by coal, and it is estimated that reversing the situation by doing away with energy subsidies in both high-income and low-income countries, could increase global government revenue by 3.6% of current global gross development product (GDP). In the case of India, currently, coal fires more than half of the power stations. A shift to renewable energy could reduce India's carbon dioxide (Co_2) emissions. Furthermore, it could be the basis for expanding job creation in India, and the solar and wind sector have already created nearly 70,000 domestic jobs.

Policy Implications

Urbanisation in India is no simple matter and it poses challenges and also throws up puzzles relating to data and policy. While India has witnessed increased urbanisation in the 21st century, 69% of India's population (833 million) still live in rural areas, as against 31% (377.1 million people) in urban areas (Government of India zou). Projections by the United Nations (2015) for the period

2014-50 indicate that India’s total population will increase from 1.3 billion to 1.7 billion. The median projection is that the urban population is expected to grow by 404 million people, but the number of rural residents is expected to only decline by 52 million. This implies a very gradual decline in the population living in the countryside, corresponding to only 6% of the current rural population, as 750 million will still be living in rural India in 2050.

This recent increase in the pace of urbanisation also poses spatial challenges for a country that was the least urbanised of the top 10 countries in the world. In 2014, 19% of India’s population did not have access to electricity, which disaggregates to 26% of the rural population and 4% of the urban population. Additionally, while 67% of rural households have access to electricity, up to a fifth of these households do not use electricity as a primary source of lighting . Furthermore, rural households face outages of up to four hours a day, often unscheduled, so there is a continued use of kerosene in rural electrified households

Rural Employment

There are further challenges for rural India with regard to youth employment evident from recent demographic data. India’s youth are largely located in rural areas, with 70% residing in villages and the remaining 30% in urban areas. This spatial divide exists against the backdrop of a falling share of agriculture in the national GDP over the previous decade, declining from 66% in 1993-94 to 56% in 2003-04. Further more, the employment generating capacity of non-agricultural activities was higher than that for agricultural activities for all workers over the course of that decade. There is concern that the rural economy is unable to generate jobs with the agricultural sector, resulting in a shift to non-agricultural jobs, particularly severe in the case of youth employment. This is considered to add to the woes of a rural sector that is still home to two-thirds of India’s current population, but where traditional agricultural activities are no longer able to ensure employment for its residents, while there is no well-devised strategy for diversification into non- agricultural activities.

These employment prospects occur at a time when India’s education levels for youth (5-29 years) have been rising, and current urban and rural youth literacy rates are 86% and

71%, respectively. The 2011census data indicates a fall in the gender gap compared to 2001: literacy rates in urban India were 89% for men and 79% for women, while for rural India they were at 78% and 68%. The opposing tendencies in the trends of increasing educational achievements of rural youth, and the falling contribution of agriculture in creating jobs for rural youth, makes the entry of renewable energy opportunities in rural India a potentially important source of employment for youth as well as the larger working population.

A View from the States

The challenge of electrification in rural areas is even more evident at the level of individual states-the average rural household electrification rate stands at 53%-in addition to the fact that not all households in an electrified village have access to electricity . There is a large gap between the official figures on renewable energy, where the current provision is 7% of the total power production, and the larger objective is to raise it to 19% in 2022. There is an even greater chasm between the estimated potential for renewable energy, where the states estimated to have the greatest potential for generating renewable power face a long stretch: Rajasthan is in the lead at 17% (1,48,518 megawatt [M W]) , and Gujarat at 8% (72,726 MW), while the current levels of grid-integrated renewable energy for these two states are currently only 4,386 MW and 4,717 MW.

There are challenges with regard to the availability of conventional thermal power generation from coal, as coal deposits are located in the greatest abundance in the eastern and south-central parts of the country: Jharkhand, Odisha, Chhattisgarh, West Bengal, Madhya Pradesh, Telangana, and Maharashtra account for 99% of the total coal reserves in India, with a quarter of the reserves being found in Jharkhand (26.4%) and another quarter in Odisha (24.7%) .

Jharkhand and Gujarat provide useful contrasts in relation to their current rural access to electricity as well as their natural resource base for generating conventional as well as renewable electricity. It is worthwhile examining their opportunities for cogeneration of renewable energy and rural employment in the current environment.

Jharkhand : Jharkhand is the state where mining and quarrying activities contribute the highest

share to the state output, accounting for 14.3% of the gross state domestic product, as compared to 2.3% for the rest of India. This vast resource base could become the basis for developing a business development programme around the power sector in Jharkhand, where the plentiful availability of coal could be the basis for low-cost power generation. However, the state administration seems to be already addressing renewable energy as the road that must be taken to ensure that the state is less susceptible to climate change. The recent cause for concern was that Ranchi, 651 metres above sea level, saw the mercury rise to above 40°C for the very first time in the summer of 2016. The state has also experienced drought for the last seven years, These features were addressed by the principal secretary for the Ministry of Environment, Forest and Climate Change last summer and are also echoed in the state's own report on climate change.

There is concern that the state's vulnerability to climate change will only grow with any future increase in the rate of exploitation of its mineral resources 2 making the state a big emitter of greenhouse gases (GHGS). The Jharkhand Action Plan for Climate Change, 2014 makes the case that even if current development policies continue, the net GHG emissions will reach '105 million tonnes of Co_2 equivalent, compared to the current 44 million tonnes (estimates for 2010-11). The report opts for the road to renewable energy to increase existing power generation capacity in the state: currently 20 watts per capita, while the national average generation is 100 watts per capita in 2011.

Gujarat: Gujarat is the state that has the highest solar radiation, from 6.0 to 6.4 kilowatt hour per square metre daily,' and is a leading state in the delivery of rooftop solar energy systems, Gujarat, Rajasthan, Madhya Pradesh, and Maharashtra account for 75% of currently installed solar energy capacity. Further- more, rooftop solar systems have the potential to become an even more prominent part of India's solar portfolio where it can reduce or even replace diesel-powered back up generation.

The current pattern of energy production and consumption in Gujarat poses both economic as well as environmental conundrums. Despite having no domestic coal reserves, Gujarat is the second highest coal-consuming state in India. It currently accounts for 66% of the

nation's petroleum imports, 36% of coal imports, and 98% of liquefied natural gas imports; while 77% of petroleum, oil and lubricant exports and 100% of coal exports are also shipped out of the state. There is clearly a win-win opportunity here, as pushing for a greater share of energy production from renewable sources, such as solar energy, would reduce the need to import petroleum for domestic usage, while increasing domestic energy production.

Gujarat has an action plan for addressing climate change focused on the need to reduce vulnerability, defined as "the degree to which a system is susceptible to, or unable to cope with adverse effects of Climate Change," faced by households with the greatest exposure to future climate shocks (Government of Gujarat 2014). This plan indicates that this is a high priority as the state has a coastline of 1,600 km, with both rural and urban settlements that are highly prone to inundation from rising sea levels.

These state-level objectives, with regard to renewable energy objectives, fit well with the opportunities provided by the new renewable energy options set out in the National Renewable Energy Act, 2015 to address the need to mitigate climate change. The ambition is to ensure that 10% of power will come from renewable sources, and that 165 gigawatt of renewable energy capacity will be installed by 2022.

Youth Employment

The Smart Cities Mission focuses on smart grids and devices to generate economic growth, create wealth and sizeable demand for rural and agricultural products, thereby enabling the shift from subsistence to commercial agriculture. The smart villages concept set out by the Smart Villages Initiative- argues that the use of renewable energy as a development intervention would be a catalyst for education, health and empowerment programmes, utilising both human and technical networks, to sustain growth and to promote the convergence of living standards between rural and urban locations.

The provision of renewable energy in rural areas is particularly important for increasing employment opportunities for rural youth completing secondary school education. The provision of targeted skilling programmes to install and maintain

renewable solar home systems, will provide young people with a new skill set, whether they stay on and work on renewable energy projects in the new smart villages or whether they move to cities, attracted by service provisions in the smart cities; that is, Gujarat's six designated smart cities of Gandhinagar, Ahmedabad, Surat, Vadodara, Rajkot, and Dahod, and in the smart city of Ranchi in Jharkhand.

In the case of Gujarat, which has the highest figure of intra-state migration and with 6.5% of its urban housebolds being formed by migrant families, this targeting of energy-related skill development can reduce educational inequalities between rural and urban youth: where the rural school enrolment rate for both boys and girls is 17% below that of their urban counterparts

In Jharkhand, which had one of the lowest levels of urbanisation in the country, there has been rapid urbanisation. The city of Ranchi has already tripled in size between 1970 and 2010, and is likely to become more attractive as it develops all the characteristics of a smart city. The objective set out by the government of successfully electrifying 93% of Jharkhand's villages, would demand a huge increase in coal-based energy production, while renewable energy could reduce vulnerability and catalyse education, health and women's empowerment as well as reduce educational inequalities between rural and urban areas, for, currently, in Jharkhand the rural enrolment rate for girls is 20% below that of their urban counterparts.

Sustainable Development

The current policy framework for power that emphasises renewable energy as a strategic policy to reduce GHGs in India is ambitious, and requires a strong link between state- level policy and the provision of off-grid electricity to all rural households. This can be provided by developing a policy model that builds on smart cities-smart villages linkages. The provision of renewable electricity, both accessible and of adequate quality, to rural households should ensure that it brings together emerging and established public and private businesses in the energy sector. If such innovative energy policy plans are harnessed to

cogenerate employment opportunities, then energy access initiatives can be integrated with investment in productive enterprises to expand economic production and enhance productivity. This is essential if the SDGS are to be achieved.

Economic & Political Weekly

March 24, 2018

A Revolutionary Woman

(A Review of the Book 'A Passionate Life:' by Kamaladevi Chattopadhyay'

Edited by Ellen Carol Dubois and Vinay Lal)

Devaki Jain

A Passionate Life, a collection of essays on Kamaladevi Chattopadhyay, edited by Ellen Carol Dubois and Vinay Lal, which also includes a selection of her own writings, puts to shame scholars of Indian political history, and those writing on the Indian women's movement,

Here is a woman, born in 1903, in a rural area in south-western India married at 12 and widowed at 14-who broke every social and cultural norm of that era, She engaged in India's freedom struggle at the highest level, as a critic who could not be ignored, writing in newspapers, journals, as well as political documents. There are hardly any substantial writings by prominent modern history scholars on her life, *A Passionate Life* corrects that neglect substantially and also stimulates a call for more on her life and work.

The volume is composed of two introductory essays, one by Dubois and the other by Lal, both historians at the University of California, Los Angeles (UCLA). Both these essays are masterpieces. I have yet to come across an essay on the history and evolution of feminism which is as inclusive and accurate as the one written by Dubois. Lal's introduction, tracing the passion and politics in Kamaladevi's life, is equally brilliant in both depth and perspective.

In addition, there is a section called critical assessments, containing five essays written by scholars living in the United States and one in South Africa. These cover her travels under the punishing eyes of imperial surveillance, her contribution to the human rights commission, her interest and writings on racism- called evocatively "Becoming a Coloured Woman"-and her remarkable weaving of creativity and freedom.

Ten essays have been selected for inclusion in another section called "Kamaladevi's Writings." Some are from her own memoirs, called *Inner Recesses and Outer Spaces,* published in

1986 initially by the Indian Cooperative Union (ICU), which she founded, A later edition was printed by Niyogi Books in 2014. The others are from her speeches, and writings in journals and newspapers, both in India and the United States (US).

Much can be understood about Kamaladevi's later life by going to her roots, Her father was a senior civil servant and her mother was a supporter of both Pandita Ramabai and Sri Aurobindo. Her parents befriended many prominent freedom fighters and intellectuals such as Mahadev Govind Ranade and Gopal Krishna Gokhale, and women leaders likeRamabai Ranade and Annie Besant. This made the young Kamaladevi an early enthusiast of the Swadeshi nationalist movement. However, it does seem intriguing that such parents could have got her married at the age of 12!

Whether that was the trigger or her mother's and grandmother's erudition, Kamaladevi broke many norms laid out for women. Dubois writes that she caused out-rage among fellow women's rights activists when she divorced her philandering second husband, Harindranath Chattopadhyay after four years and bearing one son. Throughout her life and her time in the freedom struggle, she faced resistance to her leadership from male comrades. Kamaladevi writes that, "All [political] problems had almost a personal answer, as they seemed related to my own internal conflicts over discrimination, against women"

A New World

She became the first woman to be jailed by the British in 1930, a reflection of the new level of energy that the unleashing of women's involvement would bring to the nationalist movement. She was briefly released from jail in 1931, in time to contribute to the writing of the "Fundamental Rights" portion of the proposed constitution for an independent India. She notes that she was the lone woman involved and emphasises the inclusion of an explicit guarantee of equal franchise rights for women, something which the British had never allowed. "To me the clause 'there should be no discrimination on the grounds of sex' opened the gates to a new world".

One of her transforming experiences was when her father died and left no will, and the property in which she and her mother had grown up, was given away to a stepbrother, who had never engaged with them. This experience that her mother had no rights, was another stimulus to

make her a fighter for women's rights. Thus, in her maiden speech, at the age of 23 (she was the first woman to stand for elections in the Madras Presidency Council and lost only by a difference of barely 55 votes), while addressing 2,000 people at the Clock Tower Maidan in the district of Bangalore in 1926, she said:

> For years you have been sending men to the councils, Some have done something for the districts. Others have done nothing. Remember when you work against me you work against all womankind. You work against your mothers your sisters and your daughters (p 55).

> When you lend me your support, it is not merely a personal favor you do to me, but you pay your homage to womankind. If the first Indian woman who has come forward in spite of all difficulties and obstacles is not helped, it will greatly discourage the women who in the future might stand for elections, (p 56)

While the issues she was talking about were the Forest and Land Act and the Rent Recovery Act, she would argue in this fashion with the electorate.

In 1939, she wrote about imperialism and the class struggle and then, to quote from the editor's introduction to this essay, Kamaladevi saw nationalism and the class struggle as "conjoined at the hip in a colonial country, for the anti Imperialist movement is also a struggle against capitalism and landlordism" (p 168). Conversely, she continues, the spirit of revolt among the masses was "leading to a closer union between the British and the Indian capitalists" (p 168). Later in the article she says,

> It is stupid of people to imagine that class struggle is a creation of the socialists. Class struggle is a historical fact. It has existed from the time primitive communist society ceased to be ... As long as the means of production remains in the hands of the few, labour remains a commodity for exchange which the owner of the productive machinery converts huge profits for himself, as under capitalism and feudalism. (p 177)

By 1939, she had plunged into the labour movement. She engaged with the world of women workers showing the unbearable, extreme discrimination she finds in wage allocation despite the fact that her productivity is greater than that of the men.

She says,

> All female labour is regarded as unskilled and the principle of discrimination is applied. The women are paid even less than unskilled male labour. In reality this custom of underpayment on the ground of sex overshadows many of the other grievances. It is not only unjust but very humiliating. (p 81)

She continues,

> Let us now understand this semi-feudalistic condition which Imperialism maintains as its handmaid. About 75 per cent or about 260 millions of the Indian population live on agriculture. Of these nearly 12 million live on the rents they receive as landlords or ruling chiefs, their income being estimated at nearly 180 crores. This class leads the typical parasitical existence living on an unearned income. (p 179)

This could well have been written by a Marxist.

Coloured Woman

While in America for 18 months during 1939-41, she aimed to increase American support for Indian independence, while establishing connections with American feminists and African Americans, and defending the rights of women and people of colour throughout the world. Kamaladevi championed a coloured cosmopolitanism that defied narrow, chauvinist definitions of race, religion, or nation, while simultaneously encouraging the unity of coloured peoples. She envisioned Indian independence as a crucial step towards the liberation of the entire “coloured world.” There is a telling poster of her used in the US, with the heading “I am a Colored Woman.”

Like many of the old order of freedom fighters, and Congress socialists, she moved away from the Congress and the new government of India. However, with her boundless energy, her skills, and her intellect, she addressed what could be a part of what M K Gandhi would have

called the second freedom, that is, economic freedom, freedom from *wants*. She revived across the board, tribal arts being her favourite, and the handloom industry. She helped set up national institutions for the promotion of dance, music and theatre which continue to live in and embellish India. She was engaged with a whole range of cultural expressions.

A Reminder

While she became known for this achievement, her life as a political activist, a socialist, a non-conformist has been forgotten or overshadowed. This volume reminds us of this extraordinary revolutionary woman.

Lal shares my view when he says that when searching for documents which record or signal significant women leaders in the independence movement, it was shocking to find her absent in most of these, yet it was she and not Sarojini or Vijayalakshmi or even Aruna Asaf Ali (names that are often recalled as heroines) who built the Congress socialist party. She challenged Sardar Vallabhbhai Patel and Jawaharlal Nehru, critiquing their draft resolutions at the working committee meetings of the Congress party to such an extent that Gandhi warned Nehru that she was a mischievous woman and needed to be dropped from the drafting committee.

Altogether, the volume is a brilliant piece of work, revealing to all who have the privilege of reading it not only the extraordinary life of an extraordinary woman in the most interesting period in India's history, but also how to compose a narrative which records the contribution of a multifaceted character like Kamaladevi Chattopadhyay. The editors and authors, and Zubaan, the publishers, must be applauded for bringing out this book. I hope that it readjusts our lenses about who is a revolutionary and who is a reformist among the earlier women leaders.

Economic & Political Weekly

March 24, 2018

FOCUS

RESUME OF BUSINESS TRANSACTED DURING THE 244th SESSION OF THE RAJYA SABHA

The Two Hundred and Forty Fourth (244th)Session of the Rajya Sabha commenced on 1st December 2017 and, as scheduled, concluded on 5th January 2018.

2. During the 244th Session, the Rajya Sabha had a total of 13 sittings spread over more than 41 hours. The Session was disrupted on a number of occasions resulting in the loss of more than 33 hours of the time of the House. The House, however, sat late for about three hours to complete legislative and other important business.

15th December 2017

3. On the first day of the Session, *i.e. 15th* December 2017, the Hon'ble Chairman introduced the new Secretary-General to the House.

4. The Chairman made references to the passing away of Shri Arjan Singh, Marshal of the Indian Air Force and Sarvashri Khamsum Namgyal Pulger, S.B. Ramesh Babu, Rishang Keishing, Jayantilal Barot, Makhan Lal Fotedar, Gaya Singh, Mirza Irshadbaig, Sukomal Sen and Dr. Ishwar Chandra Gupta, all former Members of Rajya Sabha. During the Session, references were also made by the Chair to the passing away of Prof. C. Lakshmanna, Shri Jalaluddin Ansari and Shri R. Margabandu, all former Members of Rajya Sabha. It may be mentioned that the Chairman made obituary references by 'standing up' thus making departure from the past practice.

5. References were also made by the Chair to the victims of a Boiler explosion in a power generation unit of NTPC at Unchahar in Rae Bareli district of Uttar Pradesh on the 1 st November 2017, in which 40 persons lost their lives and 39 others were injured and to the victims of Cyclone 'Ockhi' and subsequent heavy rains in the coastal areas of the States of Kerala, Tamil Nadu and the Union Territory of Lakshadweep on the 1st December 2017, in which more than 60 persons lost their lives with some still missing and more than 100 others were injured. During the session, a reference was also made by the Chair to an accident wherein a bus fell into the Banas River in Sawai Madhopur district of Rajasthan, on the 23rd of December 2017, in which 33 persons reportedly lost their lives and 7 others were injured.

6. The Chairman on behalf of the whole House and on his own behalf felicitated the Indian Men's and Women's Hockey Teams for winning the Asia Cup, 2017 held in Dhaka, Bangladesh and Kakamigahara, Japan, on the 22nd October 2017 and the 5th November 2017, respectively. 'The Chairman also congratulated Shrimati M.C. Mary Kom, a nominated Member of Rajya Sabha and Shrimati Saikhom Mirabai Chanu for winning gold medals in the 48 Kg. category at the Asian Women's Boxing championships and World Weightlifting Championship held in Ho Chi Minh City, Vietnam and California, USA on the 8th and 29th November 2017, respectively. During the Session, the Chairman on behalf of the whole House and on his behalf also offered felicitations to the Indian contingent for winning 17 Gold, 14 Silver and 13 Bronze Medals in the Asian Youth Para Games held in Dubai from 8-14 December 2017. The Chair also felicitated the scientists, engineers and technicians' of the DRDO, who were associated with the successful demonstration of the Ballistic Missile Defence capability through an Advanced Area Defence Missile, on 28th of December 2017.

7. The Chairman announced that the Panel of Vice-Chairmen has been reconstituted *w.e.f* 23rd October 2017 with the Members namely, Sarvashri Tiruchi Siva, T. K. Rangarajan, Bhubaneswar Kalitha, Basawaraj Patil, Sukhendu Shekher Ray and Dr. Satyanarayan Jatiya.

8. Shri Narendra Modi, Hon'ble Prime Minister, introduced four Cabinet Ministers, three Ministers of State (Independent Charge) and five Ministers of State to the House, who had been recently inducted/elevated in the Council of Ministers.

9. The Chairman informed the House about the disqualification of two Members, namely Shri Sharad Yadav and Shri Ali Anwar Ansari on ground of defection. He made the following announcement in this regard:

> *"Shri Ram Chandra Prasad Singh, Member and Leader of the JD (U) in Rajya Sabha (Petitioner) had filed two separate Petitions on 2nd September 2017, under paragraph 6 of the Tenth Schedule to the Constitution read with Rule 6 of the Members of Rajya Sabha (Disqualification on Ground of Defection) Rules, 1985, praying that Shri Sharad Yadav and Shri Ali Anwar Ansari, Members of the Rajya Sabha (Respondents) be disqualified under*

the Tenth Schedule to the Constitution for voluntarily giving up the membership of the party, JD (U) on whose ticket they were elected to the Rajya Sabha, by indulging in anti-party activities of publicly denouncing and openly criticizing the collective decisions of the JD (U) and the Party President. Both the Petitions were duly examined in accordance with the provisions of the Members of Rajya Sabha (Disqualification on Ground of Defection) Rules, 1985, the procedural requirements laid down therein, and precedents. After taking into account the facts of each case, the comments of theRespondents on their respective Petitions, the comments of thePetitioner on the comments of the Respondents, the oral submissions made by both Respondents during the oral hearing held on the 8th November 2017, the Hon 'ble Supreme Court's judgement in the 1994 Ravi Naik Vs Union of India case and observations/ judgements in similar anti-defection cases and precedents, it was crystal clear that by their conduct, actions and speeches, both the Respondents, Shri Sharad Yadav and Shri Ali Anwar Ansari, had voluntarily given up their membership of the political party, JD (U), by which they were set up as candidates for elections to the Rajya Sabha from the State of Bihar and elected as such Members. I therefore, decided and declared vide my orders, dated 4th December 2017, that Shri Sharad Yadav and Shri Ali Anwar Ansari, Members of JD (U) have incurred disqualification for being Members of the House, in terms of paragraph 2(1)(a) of the Tenth Schedule to the Constitution of India and have thus ceased to be Members of the Rajya Sabha w.e.f 4th December 2017. The detailed Orders issued by me in this regard have been notified in the Gazette of India on the 4th of December 2017 and have also been re-produced in Parliamentary Bulletin Part-Il of the same date".

10. When the Zero Hour Submissions were to be taken up, Shri Naresh Agrawal and Shri Ghulam Nabi Azad, Leader of the Opposition raised the issue of disqualification of the two Members. Ruling out their contentions, the Chairman observed, *"... the issue that has been decided by the Chair cannot be discussed in the House".*

11. As the Papers were being laid on the Table of the House, the Chairman made a departure from the past practice by suggesting to the Ministers and the Members who were to lay the Papers on the Table not to use the word 'beg' while laying papers. He said that instead they could say, *"I rise to place on the Table of the House ... "*. He added that as we live in an independent India, there was no need to beg for laying the Paper. He, however, made it clear that

it was only a suggestion and not a direction. It may be mentioned that as a practice, a Minister while laying papers used to say *'Sir, I beg to lay the papers ... listed against my name in todays List of Business ',*

When the House reassembled at 2.30 p.m. to take up the Private Members' Business, Shri Anand Sharma referred to the notice under Rule 267 (Suspension of rules) of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Council of States (Rajya Sabha) given by the Leader of the Opposition, other leaders in the Opposition including himself relating to the allegations made by the Prime Minister against the former Prime Minister (Dr. Manmohan Singh) during the election campaign in Gujarat and said that the said notice had not been accepted. When the Private Members' Bills were being introduced in the House, there were repeated disruptions which forced the Deputy Chairman to adjourn the House for the day.

18th December 2018

12. On 18th December 2018, after laying of Papers on the Table, when the Zero Hour commenced, Shri Naresh Agrawal and Shri Sukhendu Sekhar Ray wanted to know from the Chair about the notices given by them under Rule 267. The Deputy Chairman, who was presiding over the House, said that their notices had been disallowed by the Hon 'ble Chairman. He further said that they could give notice under Zero Hour so that they could get three minutes to explain the issue. If they were still not satisfied, they could meet the Hon'ble Chairman as the question of Rule 267 was a matter decided by the Hon'ble Chairman. Thereafter, Shri Ghulam Nabi Azad, Leader of the Opposition said that allegations were levelled against the former Prime Minister who is a Member of the House. When Shri Naresh Agrawal sought to move the resolution for voting of the House, the Deputy Chairman said that he was not giving him permission to do so.

19th December 2017

13. On 19th December 2017, after Papers were laid on the Table, Shri Naresh Agrawal raised a point of order regarding the Government's affidavit filed in the Supreme Court in respect of its order for setting up of special court for expeditious trial of MPs and MLAs who were accused

of any crime/offence. He further said that treating MPs and MLAs in a different category violated articles 14, 15 and 368 of the Constitution and sought Chair's ruling in that regard. Supporting the point of order raised by Shri Naresh Agrawal, Shri Anand Sharma said that if a perception was created that special courts or fast track courts were needed only for Members of Parliament or the Members of the Legislative Assemblies, then in public perception, it was the profiling and excessive vilification of elected representatives. He further said that if the elected representatives were singled out as a class, then it would create a certain public perception which had an inherent potential to be abused by the Government of the day. Shri Majeed Memon supported the point of order by stating that treating certain sections of the society differently for the purposes of criminal accusation would impinge on article 14 of the Constitution. He added that there was a constitutional obligation on the State to provide speedy justice, in particular speedy criminal justice to all the citizens of India without any discrimination. He further added that disposing of cases of MPs and MLAs within a time bound schedule and not taking up other cases would be violative of the Constitution as well as justice. Shri C.M. Ramesh, however, supported the issue of constituting special courts for speedy trial of MPs and MLAs by stating that MPs and MLAs are different as they are law makers. Shri Harivansh said that while there should not be any judicial interference, the MPs and MLAs being the law makers should be above board. Shri Arun Jaitley, Leader of the House, however, defended the Government's position stating that as law-makers, MPs/MLAs cannot have vested interest in delaying the trial of their cases. He added that like Caesar's wife, they must be above suspicion and if any allegation was made against them, it should be tried expeditiously. He suggested that they should not stand against the Court's order for setting up of special courts in that regard. After listening to the points raised by the Members, the Chairman observed that he would give his ruling on this issue at an appropriate time.

14. During the Zero Hour, Shri Ram Kumar Kashyap raised the issue regarding need to give the status of martyrs to Bhagat Singh, Sukhdev, Rajguru and Chandrashekhar Azad who sacrificed their lives for the cause of our freedom. He said that if the news published in 'The Tribune' was

considered to be true, Pakistan had awarded the status of martyr to Bhagat Singh, which was even more ironical for our country that the Government has not awarded him the status of martyr after so many years of our independence. Several Members also associated themselves with the issue raised by Shri Kashyap. Hon'ble Chairman made the following observation:

> *"1 suggest to the Law Minister to discuss this matter with the Minister of Culture and, then give some clarification because a wrong message is going. I also felt concerned when I read about it in newspapers ... If you want to say something, you can respond now. Otherwise, you can take note of it and respond later".*

Thereafter, Shri Ravi Shankar Prasad, Minister of Law and Justice and Minister of Electronics and Information Technology responded by stating that all of us have deep commitment to the supreme sacrifice of Bhagat Singh. He added that the Government is fully dedicated to give all the respect to the supreme sacrifice of Bhagat Singh, Sukhdev and others.

15. During the Zero Hour, Shri Ripun Bora raised the issue regarding sudden and abnormal change of water of Brahmaputra River causing ecological catastrophe and asked for the constitution of a high-level Parliamentary team with a river expert to visit China where a big dam and a tunnel were being constructed. Several Members too associated themselves with the issue raised by Shri Bora. The Chairman directed the Minister of Parliamentary Affairs to take note of the suggestion and convey the same to the Ministers concerned.

16. At the beginning of Question Hour, Shri Ghulam Nabi Azad, Leader of the Opposition raised the issue of the Prime Minister's alleged comments in respect of the former Prime Minister, Dr. Manmohan Singh and demanded that it should be resolved so that the House could function properly. After listening to him, the Hon'ble Chairman made the following observation:

> *"We have to function and I have already told you, 'My operation depends on your cooperation '. So please see to it that the House functions... I myself suggested that let there be some agreement between both the sides, let them discuss among themselves and then come with some suggestion. I will keep an open mind and then move ahead; and this was broadly agreed by all. Comments made by this side, comments made by that side, comments made against the Prime Minister, against the former Prime Minister - all these things can be internally discussed and we must come to some*

understanding to see that the House functions properly and the dignity and respect of the Members as well as the institutions - this side or that side - and also the institution of Parliament has to be kept intact. Please keep this in mind"

Agreeing to the suggestion made by the Chairman, Shri Arun Jaitley, Leader of the House said that he would invite the leaders of parties including Leader of the Opposition to resolve the issue and find a solution to the impasse.

17. During the Question Hour, when Shri Raj Kumar Singh, Minister of State (Independent Charge) of the Ministry of Power and Ministry of New and Renewable Energy made detailed reply in response to the supplementary question asked by Shri Anil Desai, the Chairman suggested that the questions to be asked should be crisp and the Ministers also should not elaborate the answers. As and when there was a discussion, the Ministers could add things. At the end of the Question Hour, the Hon'ble Chairman made the following observation reiterating the need for asking crisp question and giving pointed answer:

"I have to share with you what I have said in the beginning. In the Business Advisory Committee, hon 'ble Members have requested the Chair, almost in unanimous in saying that we must go, at least, upto ten questions. In spite of the fact that two Members were absent today, we were able to reach only six questions. Please keep it in mind that in future the question has to be crisp and the answer has to be sharp and upto the point".

20th December 2017

18. On 20th December 2017, when Papers were being laid on the Table by the Ministers, some Ministers whose names appeared in the List of Business for laying the Papers were not present in the House when Chairman called their names. Expressing his displeasure over the absence of the Ministers, the Hon'ble Chairman made the following observation:

"I would like to advise the Parliamentary Affairs Minister to see that Ministers who are supposed to lay Papers on the Table of the House are supposed to be in the House on time. If they have any problem, they should not give their names. It can be done subsequently. Please take note of it and convey it to the hon 'ble Ministers".

Subsequently on 5th January 2018, during the course of the laying of Papers on the Table, the Chairman cautioned the Ministers about the requirement of taking prior permission from the Chair in case of their absence in laying the Papers and emphasised the need for according primacy to Parliament during session. The Chairman observed as follows:

> *"Now, I want the Minister for Parliamentary Affairs, other Ministers and Members to take note of one thing. Though as per the practice, one Minister can represent another Minister and lay Papers on his behalf, they are supposed to write to the Chair beforehand, take permission and also give the reason for the same. They should follow that. Permission would surely be given, but they must specify the reason. When Parliament is in Session, priority must be given to the Parliament".*

19. During Zero Hour, when some Members wanted to know about their notices given under Rule 267, the Chairman informed them that while he had not allowed any of those notices, he would consider them if the notices were given in an alternative form. He dded that he had not given permission for suspension of business. As the disturbances continued during the Zero Hour, the Chairman reminded the Members about the' Resolution adopted by the Rajya Sabha at the Special Session of the Parliament on the occasion of Golden Jubilee of Independence (26th August -1 st September 1997) wherein the Members had solemnly affirmed their joint and unanimous commitment to the issues hereinafter mentioned and resolved that they be adopted as minimum tasks... Furthermore, the Hon'ble Chairman referred to the Resolution adopted by the Rajya Sabha on 13th May 2012 at the Special Sitting of Parliament on the occasion of the 60th Anniversary of the first sitting of Parliament, wherein the Members had pledged to uphold and maintain the dignity, sanctity and supremacy of Parliament; to make Parliament an ·effective instrument of change and to strengthen democratic values and principles; to enhance the accountability of the Government towards the people through the oversight of Parliament; and to rededicate themselves completely to the sacred task of nation building. The Chairman appealed to the Members to remember the solemn pledge taken by them not to disrupt the business and not to create disturbance by unruly scenes. However, as the disruptions continued, the Chairman had to adjourn the House.

20. When the House reassembled for the Question Hour, there were disruptions in the House over the issue of the Prime Minister's alleged remarks against the former Prime Minister, Dr. Manmohan Singh. Expressing his anguish over the repeated disruptions and making appeal to the House to allow the Members to ask the questions, the Chairman observed, *"Let the Members have the opportunity to ask their questions. Questions are already listed and much of the money has been spent on the process also"*. When some Members demanded an apology from the Prime Minister over his alleged remarks, the Chairman disallowed such demand and observed, *"Nobody is going to give apology. Nothing happened in this House. No statement is made in this House. So, there is no practice of suspending the Question Hour"*. The Chairman also cautioned the Members that repeated disruptions in the House was sending a wrong message to the people and thereafter, he adjourned the House.

21st December 2017

21. On 21st December 2017, after Papers were laid on the Table, Shri Ghulam Nabi Azad, Leader of the Opposition raised the issue of the Prime Minister's alleged remarks against the former Prime Minister, Dr. Manmohan Singh and demanded clarification from the Prime Minister and the Government in that regard. Disallowing him to speak on the issue, the Chairman observed that he had not given permission for the suspension of Question Hour or to raise that matter in the Zero Hour and that it is only with his consent that any Member can raise any issue. The Chairman referred to the ruling given by Dr. Shanker Dayal Sharma, former Chairman of Rajya Sabha on 22nd May 1990 which *inter alia* states as follows:

> *"1 have not given permission for suspension of Question Hour. It is with my consent that Question Hour can be suspended. 1 am not giving consent. There should be a limit. 1 am not permitting it for the third day. Do whatever you like.: Democracy means working according to rules ... ".*

Referring to the aforesaid ruling, the Chairman observed, *"It has been the practice earlier'. It is the practice now also. If something very serious happens in the House or outside the House, definitely the House will get a right to take it on priority.* 1, *as*

Chairman, will take the sense of the House, see the sensitivity, of the matter and then use my discretion and definitely allow such discussion. Here, under Rule 267, it has become a habit of many Members to give a number of notices and then do not allow the House to work. See, three-fourths of the House want discussion and you don't want discussion. This is not fair". As the disruptions continued, the Chairman adjourned the House till 2.00 p.m.

22. When the House reassembled at 2.00 p.m., the Chairman took up the Short Duration Discussion on the subject of 'Right to play and the future of sports in India" raised by Shri Sachin Ramesh Tendulkar, a nominated Member. As the disruptions continued in the House, the Chairman urged the Members to hear Shri Tendulkar who was making his maiden speech on sports which was very important issue. He added that Shri Tendulkar is a legendary cricketer who has inspired every youngster in the country. Expressing his anguish on the repeated disruptions in the House, the Chairman directed to stop live telecast of the proceedings and observed, "*I don't want these sorts of scenes to be telecast around the country. A person who is a Bharat Ratna and who is speaking for the first time in the House is being obstructed like this. I don't want this message to* go *to the country".* Thereafter, the Chairman adjourned the House for the day.

<u>22nd December 2017</u>

23. On 22nd December 2017, during the Zero Hour, Shri Naresh Agrawal raised the point of order stating that as per Article 106 of the Constitution, the Parliament has the power to determine the salary and allowances of the Members of Parliament through a legislation and demanded that their salaries/allowances should be increased. The Chairman agreed that it was an important issue and that he himself as the Minister of Parliamentary Affairs had also studied the issue. He said that it would be brought to the attention of the Leader of the House who is also the Minister of Finance and would be discussed at an appropriate time.

Subsequently, on 29th December 2017, the Chairman made the following observation regarding salaries and allowances of the Members of Parliament:

> *"1 have an advice for the Government, through the Parliamentary Affairs Minister. There has been a long pending demand in respect of the salaries and emoluments of the Members of Parliament along*

with the Pay Commission's Report. Please examine it and get back to the House as and when the Government decides about it".

27th December 2017

24. On 22nd December 2017, when the House reassembled at 2.00 p.m., the Chairman asked Shri Arun Jaitley, Leader of the House to make the statement regarding the alleged remarks of the Prime Minister made against the former Prime Minister (Dr. Manmohan Singh) during election campaign in Gujarat over his meeting with Parkistan's officials in New Delhi. Jaitley stated, "Sir, the hon'ble Leader of the Opposition on several occasions last week had raised the issue of the hon'ble Prime Minister's speech during the recent elections to the Assemblies in Gujarat and Himachal Pradesh. Many statements had been made on all sides during the elections. We don't want the stalemate to continue as a result of this. Let me categorically state that the hon'ble Prime Minister in his statements or speeches did not question nor did he mean to question the commitment to this nation of either Dr. Manmohan Singh, the former Prime Minister, or Shri Hamid Ansari, the former Vice-President. Any such perception is completely erroneous. We hold these leaders in high esteem as also their commitment to this nation". Thereafter, the Chairman asked Shri Ghulam Nabi Azad, Leader of the Opposition to make a statement in this regard. He responded by stating, 'I want to thank the Leader of the House that he issued a clarification on the issue which was causing the deadlock for the last one week'. He further said that his party on its part disassociates itself from any remarks made against the personality of the Prime Minister. He added that if during the elections any member of our party gave such a statement that was against the stature of the Prime Minister, then our party disassociates from any such statement and we would not want any word to be said against the stature of the Prime Minister. The Chairman thanked the Leader of the House and Leader of the Opposition and all the Members of the House for their cooperation in resolving the issue which had caused disruptions in the House several times.

28th December 2017

25. On 28th December 2017, before permitting Shrimati Sushma Swaraj, Minister of External

Affairs to make a statement regarding meeting of family members of Shri Kulbhushan Jadhav with him in Pakistan and situation arising therefrom, Hon'ble Chairman said that several Members had given notice under Rule 267 to discuss the same issue; however considering the seriousness of the situation and the sensitivity of the matter, he himself had spoken to the Minister of External Affairs. Cautioning the Members to exercise restraint in their comments on the issue, the Chairman observed, *"As the matter is sensitive, since the person is still in a jail of other country, if any unwanted comment from here is made, will it be useful in our purpose of getting him back. Also, the particular case is before the International Court of Justice..."*

After the Minister made a statement in this regard, Shri Ghulam Nabi Azad, Leader of the Opposition and some other Members on behalf of their parties/groups expressed their concern on the issue and associated themselves with the Statement made by the Minister and the Government's stand on the issue. The Chairman further observed that the entire House join together to appreciate the steps taken by the Minister and the Government and called upon the Government to safely secure release of Shri Kulbhushan Jadhav and also to convey to the international community the way Pakistan behaved in a most inhuman manner.

26. On the same day, Shri Ghulam Nabi Azad, Leader of the Opposition referred to the issue raised by the Opposition regarding the alleged statement made by Shri Anant Kumar Hegde, Minister of State for Skill Development and Entrepreneurship about the Constitution of India and wanted to know from the Government whether the Minister who did not believe in the Constitution could continue to be a Member of the Council of Ministers of the Union Government. Responding to the point raised by Shri Azad, Shri Vijay Goel, Minister of State in the Ministry of Parliamentary Affairs said that the concerned Minister had made a statement in the Lok Sabha that he had full regard for the Constitution and Dr. B. R. Ambedkar and expressed also his regret for the hurt caused to anybody by his statement. The Minister also added that he himself had clarified in the House the previous day that the Government did not

subscribe to the views of Shri Hegde. As some Members continued to interrupt the Minister, the Hon'ble Chairman made the following observations:

> *"Hon 'ble Members, let me make one thing clear. The statement purported to be made by a Minister has appeared in the news. He has not made a statement inside the House. This is number one. Number two, whatever it is, as Members of Parliament and also others have taken serious note of the same, I told the Parliamentary Affairs Minister to explain to the House the stand of the Government. The Parliamentary Affairs Minister yesterday rightly stood up and said that the Government do not subscribe to the view expressed by that Member ... " What I want to say that... he is a Member of the other House"*. Expressing his anguish on the repeated disruptions in the House, the Chairman further observed, *"We are sending wrong signal. We are a mature democracy ... Let us maintain standards"*.

27. On the same day, Shri Bhupender Yadav raised a point of order stating that he had given notice under Rule 187 (Question of privilege) regarding the alleged distortion of the name of the Leader of the House by the President of the Congress Party and urged the Chair to "give ruling in this regard. Disallowing the point of order, the Hon'ble Chairman observed, *"No Member should take the name of person who is not present in the House and who cannot defend himself in the House against a charge or an allegation or an issue against him. That is the rule position, which is very clear"*. It may, however, be added that the notice of privilege has since been forwarded by the Chairman, Rajya Sabha to the Speaker, Lok Sabha.

29th December 2017

28. There has been a practice of several Members associating themselves with an important issue raised during the Zero Hour. The Chair usually directs to note the names of such Members, for the sake of record. On 29th December 2017, when Zero Hour Submissions were being made by the Members, the Chairman also asked the Members that whoever wanted to associate should send their names to the Table of the House so that it definitely goes on record, otherwise it may sometimes get missed also.

29. When Shri Naresh Agrawal raised the issue of 'adulteration in food articles' during the Zero Hour, the Chairman also associated himself with the issue raised by Shri Agrawal and narrated

his personal experience in this regard. He asked Shri Ram Vilas Paswan, Minister of Consumer Affairs, Food and Public Distribution, whether he would like to respond to the issue raised in the House. The Minister informed the House that a new Consumer Protection Bill, 2017 which incorporates the recommendations of the Department-related Parliamentary Standing Committee, had been approved by the Cabinet and would soon be introduced in the Lok Sabha. He requested the Members to pass the Bill when it comes before Parliament without referring it further to the Standing Committee.

30. When Special Mentions were being made by the Members, Shri Jairam Ramesh pointed out that he had given numerous Special Mentions but has not received any response from the Ministers. The Chairman observed that for any Special Mention made in the House, the Ministers should send a reply promptly to the concerned Member and asked the Parliamentary Affairs Minister to take note of the same. Subsequently, on 5th January 2018, when the time for making Zero Hour Submissions and Special Mentions was over, the Chairman directed that the remaining Zero Hour Submissions and Special Mentions may be treated as laid on the Table of the House so that they could be replied to by the Government.

31. When Chairman called the name of Chaudhary Munavvar Saleem to make a Special Mention, he was not present in the House. Shri Naresh Agrawal requested the Chairman to accept the Special Mention of Shri Saleem as he as not well and was unable to attend the House. The Chairman explained to Shri Naresh Agrawal that it is a practice that a Member has to be present in the House and read his Special Mention.

32. As the House was considering the Constitution (Amendment) Bill 2016 (Insertion of new Article 16A), a Private Member's Bill introduced by Shri Vishambhar Prasad Nishad, Shri Jairam Ramesh pointed out that the Financial Memorandum of the said Bill provided for a recurring annual expenditure of Rs.5,000 crores and non-recurring expenditure of Rs. 1000 crores per annum. He said since the Bill incurred expenditure, it was a Money Bill. He also referred to another Private Member's Bill introduced by Dr. K.V.P. Ramchandra Rao, which could not be taken up for voting in the House on 5th August 2016 on the ground that it was classified as a

Money Bill even though no expenditure was involved in that Bill. He sought clarification from the Chair as to how the said Bill was not a Money Bill. The Deputy Chairman observed that the previous Bill was classified as a Money Bill by the Hon'ble Speaker, Lok Sabha. As regards the present Bill, the Speaker had not reported that it was a Money Bill.

2nd January 2018

33. On 2nd January 2018, after Papers were laid on the Table, the Chairman informed the House about the sad demise of Shri Ashok Kumar, Chamber Attendant, Rajya Sabha Secretariat, who was shot dead on 30th December 2017 in Bahadurgarh, Haryana and directed the Secretary-General to seek report from the State Government of Haryana on the dastardly act. Associating with the reference made by the Chair, Shri Sukhendu Sekhar Ray urged upon the Government to take up the matter with the appropriate authority so that assailants are apprehended and brought to justice.

34. The Chairman took a serious note of the fact that certain Members were engaged in discussion when the obituary references were being made from the Chair. He cautioned the Members not to talk to each other during such solemn occasion as it sends a wrong message to the people and undermines the dignity of the House in the eyes of public. He urged the Members to maintain the dignity and tradition of the House.

35. During Zero Hour, Kumari Selja while raising the issue of rising crime against women, highlighted the role of media especially social media as a contributing factor for glamourising and glorifying the crime against women. Agreeing with the views expressed by the Member, the Chairman made the following observations:

> *"The issue raised by Kumari Selja is very important issue. It is not confined to one State or one province or one region. It is a very serious issue. There is every need for a change of mindset also ... The media, the cinema and of late social media also have a greater responsibility in not glorifying these horrifying incidents and showing those people as if they have done something great. This is also adding to the problem. I hope everyone concerned would keep that in mind, including the media, the cinema and the social media people also. We have to think of improving the overall situation".*

After the observation made by the Chairman, several Members associated themselves with the issue.

36.On 2nd January 2018, all eleven Zero Hour Submissions and all eight Special Mentions could be taken up in the House. Expressing his satisfaction in this regard, the Chairman thanked the Members for their cooperation in smooth conduct of the House and observed as follows:

> *"My operation depends on your cooperation. Since your cooperation was good, my operation was very smooth. That is why the House was able to set this record. I hope in future also if we are able to take up our Legislative Business regularly, without wasting time and sticking on to the schedule, we wiil be able to give opportunity to some more people also. We had taken about 10 Zero Hour Submissions. But I saw the time was there. So, I allowed one more hon'ble Member because he had given notice earlier. Like that, we can do in future also depending on the urgency of the matter, and also the importance of the issue. Whenever there is something very serious, I am just telling the Ministers — I can't direct them unless there is something which is against the policy of the Government — to take note of the same and then send replies".* He further directed the Ministers, *"Once again, I am repeating today, regarding Special Mentions and Zero Hour notices, the Ministers, after the House is adjourned, at the earliest time, should go through it and then send the replies to hon'ble Members. That will really enhance the productivity of the House".*

37. During Question Hour, Shri Ritabrata Banerjee asked the question regarding impact of the Financial Resolution and Deposit Insurance (FRDI) Bill on depositors. The Bill is still pending before a Parliamentary Standing Committee. As the supplementary questions were being asked, the Chairman reminded the Members that as per the rule position, when the issue is pending before the Committee, questions/supplementary questions cannot be asked.

38. On 2nd January 2018, the House took up all the listed 15 Starred Questions for oral replies. Chairman expressed his satisfaction over completing the entire list of 15 Starred Questions for the day; he also made an observation on the absence of those Members who had their questions

listed for the day. He observed, *"Surprisingly, five or six Members who have their Questions today did not turn up in the House. They have the liberty. I don't question them. At the same time, we have a responsibility. If you file a Question,* so *much time, energy and also resources are spent. Not coming to the House is not a good practice. Keep that in mind"*.

<u>3rd January 2018</u>

39. On 3rd January 2018, when Shri Ravi Shankar Prasad, Minister of Law and Justice and Minister of Electronics & Information Technology moved the motion for consideration of the Muslim Women (Protection of Rights on Marriage) Bill, 2017, Shri Sukhendu Sekhar Ray raised a point of order seeking to move an amendment to refer the Bill to a Select Committee under Rule 125 (Reference to Select Committee). He said that he was not opposed to the Bill *per se*, but the Bill was faulty and required suggestions from different stakeholders from a cross section of the society to strengthen and protect the women. He urged the Chair to refer the Bill to the Select Committee before it was taken up for consideration by the House.

Shri Anand Sharma also raised a point of order that he had given notice to refer the Bill to a Select Committee, under Rule 70 (2)(a) which states, "If the member in charge of the Bill moves that the Bill be taken into consideration, any member may move as an amendment that the Bill be referred to a Select Committee of the Councilor a Joint Committee of the Houses with the concurrence of the House, or be circulated for the purpose of eliciting opinion thereon by a date to be specified in the motion". Shri Anand Sharma also proposed the names of Members who would be the Members of such Select Committee, and asked the Government to give the names of Members from the Treasury Benches for the same. He added that the Select Committee Report would be presented to the House in the first week of the Budget Session for taking up the Bill for further consideration and passing.

Shri Arun Jaitley, Leader of the House raised an objection both to the merit and the procedure followed in moving the amendments by Shri Sukhendu Sekhar Ray and Shri Anand Sharma to the motion of the Bill. He said that Rule 70 under which Shri Anand

Sharma had moved the Motion was contained in Chapter IX of the Rules of Procedure and Conduct of Business in the Rajya Sabha, which pertains to the Bills originating in the Council (Rajya Sabha). As the Bill had originated in the Lok Sabha, and not in the Rajya Sabha, Rule 70 was not applicable. He said that though the Rule 125 was applicable in this case, he referred to the Rule 232 regarding method of moving an amendment, which *inter alia* states, “Notice of an amendment to a motion shall be given at least one day before the day on which the motion is to be considered, unless the Chairman allows the amendment to be moved without such notice”. He further said that the motion should have the consent of all the Members who had agreed to be on the Select Committee. Moreover, the composition of the Committees of the House has to have a proportionate representation in accordance with the strength of all political parties in the House. He held the motion invalid as all sections of the House had not been represented in the proposed Select Committee which excluded the ruling party and its allies.

Arguing against referring the Bill to the Select Committee, Shri Jaitley referred to the opinions of the two Judges of the ‘Supreme Court holding the practice of instant triple talaq unfair and suspending the practice for a period of six months from 22nd August 2017 to 22nd February 2018. Quoting the opinions of the two Judges which called upon all political parties to come out with an appropriate legislation, Shri J aitley said that there was an urgency to pass the legislation by Parliament to give the legislative shape to the practice held unconstitutional by the Supreme Court. Opposing the argument of Shri Jaitley, Shri Kapil Sibal said that what the Leader of the House referred to in the judgement of the Supreme Court, was in relation to the minority judgement. He added that as per the judgement, once the Bill has been introduced in any House, the period of six months would continue till such time the Bill is passed.

After listening to the points of order raised by the Members, the Deputy Chairman informed the House that the Chairman had waived the technicality of not giving the amendments in advance and, therefore, both the amendments were valid. Thereafter, the opposition Members pressed for the voting on the proposed amendments. However, the House was adjourned for the day as there were disruptions in the House.

4th January 2018

40. On 4th January 2018, during Zero Hour, departing from the normal practice, the Chairman allowed the Members from each party to make a brief mention on the issue of recent incidents of violence in various parts of Maharashtra. Making an appeal to the entire House to adopt a conciliatory approach, the Chairman observed, *"Our approach should be to see that the tempers come down and the situation is brought back to normalcy, because we should not escalate tensions there. After all, it is a social conflict"*. The Chairman also directed Shri Hansraj Gangaram Ahir, Minister of State in the Ministry of Home Affairs to take note of the concerns raised by the Members on the issue.

41. During the Question Hour, Shri Tiruchi Siva raised the issue of inclusion of Narikkuruva community in Tamil Nadu as Scheduled Tribe in the context of his question on 'Repeal of Habitual Offenders Act', Shri Krishan Pal, Minister of State in the Ministry of Social Justice and Empowerment said that as the information was not available with him, he would gather it and furnish the same to the Member. However, as the Member raised the point that the relevant Bill has already been cleared by the Cabinet, the Chairman directed the Minister to take note of the issue for further action if the Bill has been cleared by the Cabinet.

42. During the Question Hour, when Shri Krishan Pal, Minister of State in the Ministry of Social Justice and Empowerment was replying to the supplementaries asked by the Member relating to the starred question on 'National Policy of Upliftment of Disabled Persons', Smt. Viplov Thakur wanted to know from the Minister as to what the government was doing for disabled whose pension was being stopped as they could not walk and give their fingerprint for Aadhaar card. Following this, there were interruptions in the House. Expressing his displeasure, the Chairman observed that if the Members were not satisfied with the reply, they could write a letter to him and he would look into such grievances.

At the end of the Question Hour, the Chairman reiterated that questions should be short and answers too should be to the point, otherwise several questions would remain unanswered.

43. As the House re-assembled after the lunch at 2.00 p.m., Shri Derek O'Brien, Shri Naresh

Agrawal and Shri Ghulam Nabi Azad raised the points of order demanding that the inconclusive business of the previous day on the Muslim Women (Protection of Rights on Marriage) Bill, 2017, be disposed of first before taking up any other legislative business. Shri Derek O'Brien pointed out that day's List of Business had indicated the aforesaid Bill after the Goods and Services Tax (Compensation to States) Amendment Bill, 2017. After listening to their points of order, the Deputy Chairman observed that while adjourning the House the previous day, he had not set the process of adoption of amendments moved by Shri Anand Sharma and Shri Sukhendu Sekhar Ray to vote and had also not directed that the said Bill would be taken up on the next working day. He further observed that when the Chair had not given any direction with regard to the List of Business, the Government had an option to decide the List of Business. Therefore, the List of Business for the day was different.

5th January 2018

44. After Shri Suresh Prabhu, Minister of Commerce and Industry made a statement on India's stand in WTO, some Members said that the copies of the statement had not been circulated to them. Agreeing with Members for making available the copies of the statement, the Chairman impressed upon the Members the need to discuss this important issue and seek clarifications thereon in the next session. He, however, added that it could not be possible due to paucity of time in the current session. Appreciating the stand taken by India at the WTO, Chairman observed, *"We appreciate the stand of the Government of India because it stood firm and did not budge to pressure from some of the countries. At the same- time, the House should know the full details and also, the House must have an opportunity to seek clarifications".*

45. During Zero Hour, when Shri Sanjeev Kumar raised a matter regarding killing of innocent people, he referred to the names of certain Police Officers in this regard. Thereupon, the Chairman asked the Member not to take the names of the officers who were not present in the House.

Statistical information

46. During the Session, 210 Starred Questions and 2239 Unstarred Questions were admitted and answered. Out of these, 46 Starred Questions were answered orally.

47. During the session, 50 Special Mentions on matters of public importance were made or laid on the Table of the House and 51 matters were also raised with the permission of the Chair (Zero Hour Submissions).

48. As mentioned earlier, more than 33 hours of the time of the House was lost on account of disruption of its proceedings. The issues which agitated Members leading to such disruptions were: (a) disqualification of two Members from the membership of the Rajya Sabha w. *ef* 4th December 2017, under the Tenth Schedule to the Constitution, (b) seeking Prime Minister's apology for his allegations made against former Prime Minister (Dr. Manmohan Singh) during election campaign in Gujarat over his meeting with Pak officials in New Delhi, (c) acquittal of all accused in 2G Spectrum case by CBI's Special Court, (d) need to revise the salaries and allowances of parliamentarians, (e) reported remarks of a Union Minister about the Constitution, (f) protest against reported tweet by the President of a political party for twisting the name of the Minister of Finance, (g) strike by doctors to protest against the proposed National Medical Commission Bill, (h) law and order situation in Maharashtra in the wake of recent incidents of caste violence in Pune, etc.

49. During the Session, Members raised two matters of urgent public importance under Rule 176 (Short Duration Discussion) which were discussed at length for about 6 hours. These were: (i) excessively high levels of air pollution in Delhi raised by Shri Naresh Agrawal on 28th December 2017; and (ii) the state of economy, investment climate and job creation in the country and need to address the challenge of rising unemployment raised by Shri Anand Sharma on 4th January 2018. Dr. Harsh Vardhan, Minister of Science and Technology, Minister of Earth Sciences and Minister of Environment, Forest and Climate Change and Shri Arun Jaitley, Minister of Finance and Minister of Corporate Affairs, replied to the discussions respectively.

50. During the Session, 110 Reports of various Parliamentary Committees including 87 Reports of the Department-related Parliamentary Standing Committees (DRPSCs)and one Report of the Inquiry Committee in respect of Justice S. K. Gangele, Judge, Madhya Pradesh High Court

were presented or laid on the Table of the House. Out of 87 Reports of DRPSCs, there were 69 Action Taken Reports (ATR) and 18 Reports on subjects.

51. As per the direction of the Hon'ble Chairman, Rajya Sabha and Hon'ble Speaker, Lok Sabha issued in September 2004, a Minister concerned is required to make once in six months a statement in the House regarding the status of implementation of recommendations contained in the Reports of the Department-related Parliamentary Standing Committees with regard to his Ministry. As mandated by the said direction, 50 Statements on the status of implementation of the recommendations contained in the Reports of various Department-related Parliamentary Standing Committees were also laid on the Table of the House by the concerned Ministers.

52. During the Session, Shri Vijay Goel, Minister of State in the Ministry of Parliamentary Affairs laid 34 Statements showing action taken by the Government on the various assurances, promises and undertakings given during different Sessions from the year 2003 to 2017.

53. Out of the 2523 Papers laid on the Table of the House during the Session, some .of the important reports/papers were: Report of the Food Safety and Standards Authority of India (FSSAI); two separate Statements on Quarterly Review of the trends in receipts and expenditure in relation to the Budget, at the end of the first and second quarters of the Financial year 2017-18 and the Statement explaining deviation in meeting the obligations of the Government; Report of the National Commission for Women (NCW); 266th to 270th Reports of the Law Commission of India; Twenty-ninth Progress Report on the Action Taken pursuant to the recommendations of the Joint Parliamentary Committee (JPC) on Stock Market Scam and matters relating thereto (December, 2017); Report of the Empowered Committee of State Finance Ministers (EC), 2016-17; Report of the University Grants Commission, 2016-17 and a few CAG Reports.

54. During the Session, three petitions were presented/reported to the House. These were: (i) a petition signed by Shri Praveen Kumar, a resident of New Delhi, praying for making the treatment for cancer affordable and widely available; (ii) a petition signed by Shri Saptarshi Deb, a resident of Kolkata praying for comprehensive medical facilities to Central Government employees,

pensioners and their dependents; and (iii) a petition signed by Ms. Namita Goel, resident of Gurugram, Haryana, praying for strengthening and effective implementation of the Protection of Children from Sexual Offences Act, 2012.

Legislative Business

55. In the sphere of legislative business, 9 Government Bills were passed during the Session. These were: the Companies (Amendment) Bill, the Indian Institutes of Management Bill, the Indian Forest (Amendment) Bill, the Indian Institute of Petroleum and Energy Bill, the National Capital Territory of Delhi Laws (Special Provisions) Second (Amendment) Bill, the Repealing and Amending Bill, the Repealing and Amending (Second) Bill, the Insolvency and Bankruptcy Code (Amendment) Bill, the National Bank for Agriculture and Rural Development (Amendment) Bill. A brief summary of the Bills passed during the Session is given below:

(i) **The Companies (Amendment) Bill, 2017** seeks to further amend the Companies Act, 2013 which was enacted to consolidate and amend the laws relating to companies. The Government had received several representations from different stakeholders regarding difficulties faced in compliance of certain provisions of the Act. Accordingly, the proposed changes in the Act were broadly aimed at addressing difficulties in implementation owing to stringent compliance requirements, facilitating ease of doing business in order to promote growth with employment, harmonisation with accounting standards, rectifying omissions and inconsistencies in the Act, etc.

The Bill was introduced in the Lok Sabha on 16th March 2016 and passed by that House on 27th July 2017. The Bill, as passed by the Lok Sabha, was passed by the Rajya Sabha on 19th December 2017. A total of twelve (12) Members took part in the discussion on the Bill in the Rajya Sabha. Shri P. P. Chaudhary, Minister of State in the Ministry of Law and Justice and in the Ministry of Corporate Affairs replied to the discussion on the Bill.

(ii) **The Indian Institutes of Management Bill, 2017** seeks to provide the twenty existing Indian Institutes of Management (IIMs) independent statutory status with uniform governance structure and policy framework as also to declare them as institutions of national importance with a view to empower these institutes to attain standards of global excellence in management,

management research and allied areas of knowledge and to enable them to grant degrees to their students in the academic courses conducted by these Institutes.

The Bill was introduced in the Lok Sabha on 9th February 2017 and passed by that House on 28th July 2017. The Bill, as passed by the Lok Sabha, was passed by the Rajya Sabha on 19th December 2017. A total of twelve (12) Members participated in the discussion on the Bill in the Rajya Sabha. Shri Prakash Javadekar, Minister of Human Resource Development replied to the discussion on the Bill.

(iii) **The Indian Forest (Amendment) Bill, 2017** sought to replace the Indian Forest (Amendment) Ordinance, 2017 and to amend the Indian Forest Act, 1927. The Indian Forest Act, 1927 was enacted to consolidate the laws relating to forests, the transit of forest-produce and the duty leviable on timber and other forest-produce. The Act, *inter alia,* in clause (7) of section 2 defines “tree”, which includes palms, bamboos, stumps, brush-wood and canes. The bamboo, though taxonomically a grass, is treated as tree for the purpose of the said Act, and therefore, attracts the requirement of permit for transit under the Act. The Bill sought to amend clause (7) of section 2 of the Act so as to omit the word “bamboos” from the definition of tree, in order to exempt bamboos grown on non-forest area from the requirement of permit for felling or transit under the said Act, which would encourage bamboo plantation by farmers resulting in the enhancement of their income from agricultural fields.

The Bill was introduced in the Lok Sabha on 18th December 2017 and passed by that House on the 20th December 2017. The Bill, as passed by the Lok Sabha, was passed by the Rajya Sabha on 27th December, 2017. In the Rajya Sabha, a total of 17 Members participated in the discussion on the Bill. Dr. Harsh Vardhan, Minister of Science and Technology and Earth Sciences, and Minister of Environment, Forest and Climate Change replied to the discussion on the Bill.

(iv) **The Indian Institute of Petroleum and Energy Bill, 2017** sought to establish the Indian Institute of Petroleum and Energy at Visakhapatnam, Andhra Pradesh. The Bill was brought before Parliament in pursuance of the commitment of the Government of India to establish a Petroleum University in the successor State of Andhra Pradesh as per the Andhra Pradesh

Reorganisation Act, 2014. The Bill *inter alia,* proposed to establish the Institute of Petroleum and Energy and declare it as an institution of national importance.

The Bill was introduced in the Lok Sabha on 18th July 2017 and passed by that House on 4th August, 2017. The Bill, as passed by the Lok Sabha, was passed by the Rajya Sabha on 27th December 2017. A total of 14 Members participated in the discussion on the Bill in the Rajya Sabha. Shri Dharmendra Pradhan, Minister of Petroleum and Natural Gas and Minister of Skill Development and Entrepreneurship replied to the discussion on the Bill.

(v) The National Capital Territory of Delhi Laws (Special Provisions) Second Amendment) Bill, 2017 sought to amend the National Capital Territory of Delhi Laws (Special Provisions) Second Act, 2011. As per the provisions of the said Act, 2011, orderly arrangements had to be made for relocation and rehabilitation of slum dwellers and Jhuggi-Jhompri clusters; regulation of urban street vendors; regularisation of unauthorised colonies, village abadi area and their extensions; policy regarding existing farm houses involving construction beyond permissible building limits; regularisation of schools, dispensaries, religious and cultural institutions, storages, warehouses and godowns built on agricultural land; redevelopment of existing godown clusters; orderly arrangements for Special Areas and policy or plan for orderly arrangements for all other areas of the National Capital Territory of Delhi in consonance with the Master Plan for Delhi on its review. The said Act was in force for a period of three years. It was extended for a further period of three years from 2014 *vide* the National Capital Territory of Delhi Laws (Special Provisions) Second (Amendment) Act, 2014 and its validity was expiring on 31st December 2017.

The objective of the Bill, 2017 was to extend the validity of the said Act, 2011 to continue the protection to certain forms of unauthorised developments in the National Capital Territory to Delhi from punitive action for a limited period, *i. e.,* up to 31st December 2020 and to allow time to the Government, urban local bodies and other organisations involved to take a balanced and well considered view on policies, norms and strategies for orderly implementation of plans regarding these unauthorised developments. In view of above, it was necessary to extend the provisions of the National Capital Territory of Delhi Laws (Special Provisions) Second Act, 2011 for a period

of three years from 1st January 2018 to 31st December 2020.

The Bill was introduced in the Lok Sabha on 22nd December 2017 and was passed by that House on 27th December 2017. The Bill, as passed by the Lok Sabha, was passed by the Rajya Sabha on 28th December 2017. A total of nine (9) Members participated in the discussion on the Bill in the Rajya Sabha. Shri Hardeep Singh Puri, Minister of State (Independent Charge) of the Ministry of Housing and Urban Affairs, replied to the discussion on the Bill.

(vi) **Repealing and Amending Bill, 2017 and the Repealing and Amending (Second) Bill, 2017** sought to repeal certain enactments and to amend certain other enactments. The aforesaid two Bills were those periodical measures by which enactments which had ceased to be in force or had become obsolete or the retention whereof as separate Acts was unnecessary, were repealed or by which the formal defects detected in enactments were corrected. The two Bills were taken together for consideration. Altogether, 245 Acts were sought to be repealed or amended through these two Bills.

The Repealing and Amending Bill, 2017 was introduced in the Lok Sabha on 9th February 2017, and the Repealing and Amending (Second) Bill, 2017 was introduced in the Lok Sabha on 11th August 2017. The aforesaid Bills were passed by the Lok Sabha on 19th December 2017. The Bills, as passed by the Lok Sabha, were passed by the Rajya Sabha on 28th December 2017. A total of four (4) Members participated in the discussion on the Bills in the Rajya Sabha. Shri P. P. Chaudhary, Minister of State in the Ministry of Law and Justice and Minister of State in the Ministry of Corporate Affairs replied to the discussion on the Bills.

(vii) **The Insolvency and Bankruptcy Code (Amendment) Bill, 2017** sought to replace the Insolvency and Bankruptcy Code (Amendment) Ordinance, 2017. It *inter alia,* provided for phased implementation of the provisions of the Code to corporate persons, individuals and partnership firms. The Bill provided for making certain persons ineligible for being a resolution applicant and that the committee of creditors shall approve the resolution plan by a vote of not less than seventy-five per cent of voting share of the financial creditors after considering the feasibility and viability of the resolution plan in addition to such requirements as may be specified by the Board, before according its approval. The Bill disallowed the sale of property

to a person who is ineligible to be a resolution applicant in case of liquidation of corporate debtor. It also provided for a punishment for contravention of the provisions where no specific penalty or punishment is mentioned.

The Bill was introduced in the Lok Sabha on 28th December 2017 and passed by that House on 29th December 2017. The Bill, as amended, was passed by the Rajya Sabha on 2nd January 2018. In Rajya Sabha, a total of fifteen (15) Members participated in the discussion on the Bill. Shri Arun Jaitley, Minister of Finance, replied to the discussion on the Bill. The amendment made by the Rajya Sabha in the Bill, was agreed to by the Lok Sabha at its sitting held on 4th January 2018.

(viii) **The National Bank for Agriculture and Rural Development (Amendment) Bill, 2017** sought to empower the Central Government to increase the authorised capital of the National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD) from Rs.5,000 crore rupees to Rs 30,000 crore and further to increase the said amount in consultation with the Reserve Bank of India, as deemed necessary from time to time; to transfer the Reserve Bank of India's balance equity of Rs 20 crore in the NABARD to the Central Government; to amend certain clauses in the light of reference of the Micro, Small and Medium Enterprises Development Act, 2006 and the Companies Act, 2013 in the proposed legislation.

The Bill was introduced in the Lok Sabha on 5th April 2017 and passed by that House on 3rd August 2017. The Bill, as amended, was passed by the Rajya Sabha on 2nd January 2018. In Rajya Sabha, a total of seventeen (17) Members participated in the discussion on the Bill. Shri Shiv Pratap Shukla, Minister of State in the Ministry of Finance replied to the discussion on the Bill. The amendment made by the Rajya Sabha in the Bill was agreed to by the Lok Sabha at its sitting held on 4th January 2018.

56. As regards Private Members' Bills, 19 such Bills were introduced in the House during the Session. One Private Member's Bill, namely the Constitution (Amendment) Bill 2016 (insertion of new article 16A) was discussed on 29th December 2017. A total of twelve (12) Members including Minister of State (Independent Charge) of the Ministry of Labour and Employment,

Shri Santosh Kumar Gangwar participated in the discussion on the Bill. The Bill introduced by Shri Vishambhar Prasad Nishad on 18th November 2016, aimed to provide right to employment to every citizen who has attained the age of 18 years and if any citizen, who is not provided employment, would be entitled to get the unemployment allowance to be determined by a law passed by Parliament. The Motion for consideration of the Bill was negatived. No Private Members' Resolution could be discussed during the Session.

Farewell to retiring Members, resignation by Members, oath/affirmation by elected Members, floral tributes to the martyrs of terrorist attack on Parliament

57. During the Session, the Chairman bade farewell to three Members namely, Dr. Karan Singh, Shri Janardan Dwivedi and Shri Parvez Hashmi, representing the National Capital Territory of Delhi, who were to retire on the 27th January 2018 on completion of their term of office. Shri Ghulam Nabi Azad, Leader of the Opposition and Shri Ravi Shankar Prasad, Minister for Law and Justice and Minister of Electronics & Information Technology spoke on the occasion. Dr. Karan Singh and Shri Janardan Dwivedi responded to the sentiments expressed by the Chairman and others.

58. During the Session, the House was informed by the Chair about the resignation of three sitting Members, namely, Shri Manohar Parrikar, Shri Mukul Roy and Shri M. P. Veerendra Kumar, representing the States of Uttar Pradesh, West Bengal and Kerala respectively.

59. Prior to commencement of the 244th Session, Members elected from the States of Gujarat and West Bengal made and subscribed oath/affirmation in the Chairman's Chamber in Parliament House in the month of August 2017. These Members were: Shri Amit Anil Chandra Shah and Shrimati Smriti Zubin Irani (25th August 2017) and Shri Ahmed Patel (28th August 2017) elected from the States of Gujarat; Shri P. Bhattacharya, Shri Manas Ranjan Bhunia, Shrimati Shanta Chhetri, Shri Derek O'Brien, Shri Sukhendu Sekhar Ray and Ms. Dola Sen elected from the State of West Bengal (29th August, 2017).

Shri K. J. Alphons who was elected in the bye-election to the Rajya Sabha from the State of Rajasthan in November 2017 made and subscribedoath before the Chairman, Rajya

Sabha in Chairman's Chamber in Parliament House on 27th November 2017. Shri Alphons is currently the Minister of State (Independent Charge) of the Ministry of Tourism and Minister of State in the Ministry of Electronics and Information Technology.

60. A function to pay floral tributes to the martyrs who sacrificed their life during the terrorist attack on the Parliament House on 13th December 2001, was organised on 13th December 2017 at the plaque placed between Building Gate No. 11 and 12, Parliament House. Hon'ble Vice-President of India and Chairman, Rajya Sabha; Hon'ble Prime Minister; Hon'ble Speaker, Lok Sabha; Hon'ble Leader of the House, Rajya Sabha; Leader of the Opposition,Rajya Sabha; Hon'ble Deputy Chairman, Rajya Sabha; several Union Ministers; former Prime Minister (Dr. Manmohan Singh) and Members of Parliament and officers and Staff of the Secretariats of Rajya Sabha and Lok Sabha attended the .function and paid floral tributes to the martyrs. A blood donation camp by the Indian Red Cross Society was also organised on the occasion.

Valedictory Remarks by Hon'ble Chairman

61. The Hon'ble Chairman while making valedictory remarks on the conclusion of the 244th Session on 5th January 2018, made perceptive observation on the importance of Parliament in furthering the shared socio- economic goals of the nation and in fulfilling the aspirations of the people. He said, *"We are all important participants in the polity of our country. However, all of you would agree with me that though the Parliament is a political institution, it cannot be an extension of politics in its typical sense which is marked by deep divisions and acrimony. Sometimes it happens, but at the end of the day it is the general good of the country and the people that should prevail. Parliament is an important institution for furthering the shared socio-economic goals of the nation which are critical to fulfilling the aspirations of the citizens who are the chief patrons of our parliamentary democracy"*. Recalling his first address to the Rajya Sabha after assuming the office of Vice-President and Chairman, Rajya Sabha, Shri Naidu reiterated the need to make up for the missed

opportunities and time and asked Legislatures of the country with Parliament as its apex institution to conduct their proceedings in a manner so as to meet the needs of our evolving nation and to realise its immense potential. Highlighting the brighter aspects of the functioning of the House during the Session and cautioning Members against lowering of Parliamentary institutions in public esteem due to disruptions and loss of time, the Chairman observed, *" .. .this Session of the House has had its highs and lows. The high point being that both the sides of the House have reiterated their commitment to respect and uphold the high office of the hon 'ble Prime Minister and the hon'ble former Prime Minister and other dignitaries. I sincerely hope that this spirit prevails in future as well. It is unfortunate that despite discharging its responsibilities to a great extent, the august House ends up losing some degree of the esteem of the people on account of disruptions and substantial loss of functional time. Intense and passionate submissions and debates are the order of democracy,but disruptions are certainly not. I urge upon the hon 'ble Members to seriously introspect in this regard. Another high point of this Session being the way in which all sections of the House spoke in one voice and in a restrained way regarding Shri Kulbhushan Jadhav meeting his family members in a Pakistan Jail. This has been an exemplary case of Members going beyond party-lines on larger issue of common concern".*

Expressing his immense satisfaction on taking up all the listed Starred Questions on 2nd January 2018 and hoping to carry forward the same spirit and performance into future, the Chairman said, *"I am glad to note that the leaders of all the parties in the House and the hon 'ble Members as well were delighted over the positive media reports of the House creating a record of taking up all the listed Starred Questions on January 2, 2018 in the beginning of the year and after 15 long years. I am happy to note that there has been a certain degree of change in the way the proceedings were held in this august House, further to this exemplary performance. The need of the hour is to carry this spirit into the future".* He

expressed his gratitude to all Members for their cooperation in conducting the proceedings of the House, as it was his first full session as a Chairman of Rajya Sabha. He also asked the Members 'to review, recall and introspect' about the way the House conducted itself and its performance.

The Chairman also referred to the New Year Calendar 2018 brought out by the Rajya Sabha Secretariat on the novel theme of the top leaders of various countries who had addressed Members of Parliament in the historic Central Hall of Parliament between 1955 to 2010. The Calendar has photographs of twelve such leaders. He complimented the Secretary-General and his officers for this initiative.

62. The 244th Session of the Rajya Sabha was adjourned sine die on 5th January 2018 and was prorogued by the President of India on the same day.